JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

A°. 1859. **Zaturdag, 28 Mei.** **N°. 43.**

HOOFD-BUREAU: Te **Batavia** bij H. M. VAN DORP; te **Samarang** bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te **Soerabaija** bij E. FUHRI & Co., te **Pasaroean** bij WEIJERMANS & Co., te **Cheribon** bij BLOK & RUZETTE en voor **Nederland** bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te **Amsterdam.**

Prijs per half jaar voor *Batavia*.................... *f* 12,50.
„ „ „ „ „ *Java*.................... „ 15,—.
„ „ „ „ „ *Buitenbezittingen*......... „ 17,50.
„ „ „ „ „ *Nederland*.................... „ 22,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven ***franco.***

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der **Advertentiën** is **50** cents voor de Vijf woorden
Bij eerste of meerdere herhaling **25** „ „ „ „ „
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behoort een
BIJVOEGSEL.

Civiel Departement.

BIJ DEN RAAD VAN JUSTITIE TE AMBOINA,

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, als lid, G. Rooijaards, onder dankbetuiging voor de in die betrekking bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, A. S. M. Hageman, kapitein der genie.

BIJ DE DIRECTIE DER BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

Benoemd:

Tot eersten commies, de tweede commies bij die directie E. D. C. Philips.

Tot tweeden commies, de eerste klerk bij die directie A. F. von de Wall.

Ontheven:

Van de verdere vervulling zijner functiën, de resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo E. F. graaf van Bentheim Teklenburg Rheda.

Benoemd:

Tot resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, de adsistent-resident van Banjoewangi, tevens gecommitteerde voor de zaken van Bali en Lombok, C. J. Bosch.

Gesteld:

Ter beschikking van den gouvernements commissaris voor de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, de tweede commies ter algemeene secretarie C. W. Walbeehm.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van auditeur-militair bij den krijgsraad te velde in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, Mr. W. E. van der Hout, benoemd substituut-officier van justitie te Samarang.

Militair Departement.

Benoemd:

Tot gouvernements commissaris en militairen commandant voor de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, de kolonel der infanterie A. J. Andresen.

Tot kolonel, chef van het wapen der artillerie, de luitenant-kolonel N. H. W. S. Whitton.

BIJ DE MILITAIRE GENEESKUNDIGE DIENST.

Overgeplaatst:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Salatiga, de officier van gezondheid der eerste klasse F. W. Dolge, thans op Banka.

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Soerakarta, de officier van gezondheid der eerste klasse F. C. Schmitt, thans te Samarang.

Bij het groot militair hospitaal te Samarang, de officier van gezondheid der eerste klasse D. Doijer en de officieren van gezondheid der derde klasse A. J. Boers en R. W. Deibel, allen van het garnizoen te Batavia.

Geplaatst:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst op het eiland Banka, de officier van gezondheid der eerste klasse C. W. F. Mogk, thans ter beschikking te Batavia.

Bij het groot militaire hospitaal te Willem I, de officier van gezondheid der eerste klasse G. F Charlier, thans ter beschikking te Batavia.

Bij het groot militair hospitaal te Weltevreden, de officier van gezondheid der derde klasse Dr. T. H. MacGillavrij.

Bij het groot militair hospitaal te Soerabaija, de officier van gezondheid der derde klasse H. J. Wefers Bettink; beiden onlangs uit Nederland aangekomen.

Marine Departement.

Ontslagen:

Uit 's lands dienst, de geschorste eerste gezaghebber van het gouvernements stoom-advies-vaartuig Tjipannas P. Boodt.

ADVERTENTIEN.

Postkantoor.

Landmail van Junij.

De directeur der posterijen te Batavia herinnert bij deze belanghebbenden, dat de 1ste mail-stoomer in Junij den 8sten zullende vertrekken, de brievenpakketten daarmede te verzenden, bij het postkantoor te Weltevreden, zullen worden gesloten op Dingsdag, den 7den Junij aanstaande:

a. des avonds te 8 uren voor Europa, Britsch-Indië, China enz., enz.
b. des middags ten 1 ure die voor Banka, Palembang, Billiton en Riouw.

Bij de dienst der gouvernement schooners en kruisbooten dadelijk benoodigd zijnde een tweede machinist, op een tractement van *f* 150: — 's maands, telken twee jaren te verhoogen met *f* 15: — 's maands, totdat een maximum van *f* 180: — 's maands zal bereikt zijn, worden zij, die voor bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen en bewijzen van geschikheid kunnen produceren, verzocht zich per franco brieven te wenden tot den chef van het beheer over de gouvernements schooners en kruisbooten.

Berigt voor Zeevarenden.

Zeil-aanwijzing voor Swatow.

In de N. O. moesson van het Noorden naar deze plaats zeilende, zal men, de Kaap de Goede Hoop bereikt hebbende, derwaarts sturen, tot dat het eilandje Bill van het dek zigtbaar wordt; stuur dan op dit eilandje aan, zoodat men dit ten N. O. op ongeveer ééne mijl passeert; stuur dan op het eiland Sugar Loaf aan, totdat gij het eilandje Bill met de Kaap te zamen brengt; houd die koers tot dat het midden van Sugar Loaf Z. W. ligt. Eene N. W. koers, zal u dan op twee kabellengten breugen langs den vuurtoren van Double Island, en een koers midden door het kanaal op de ankerplaats van Swatow, waarbij men aan stuurboord moet passeren het overgeblevene gedeelte der eerste rij van visch-staken op de Noordkust.

Schepen, welke bij nacht binnen loopen, zullen eene goede ankerplaats vinden door Clipper point van Namoa te brengen ten N. W. op twee mijlen.

Bij gematigd weder kunnen schepen, die wegens het getij of onvermijdelijke oorzaken wachten, ankeren met Bill-eiland liggende ten Westen op een afstand van twee mijlen.

De getijen in straat Namoa gaan N. O en Z. W. Bij weinig wind moeten de schepen oppassen, dat zij niet in die straat geraken. De vloed gaat van het eilandje Bill N. W. en Z. O. en door Sugar Loaf en de kanalen van Double Island Oost en West. Bij een zachten wind kan men die passages kiezen.

De Joachim Bank zet zich geregeld Z. O. waarts voort met Double Island ten N. N. W. en het eilandje Bill ten Zuiden; daar staat slechts 2½ vadem water.

Het getij is binnen Double Island zeer ongeregeld. Een vaartuig van 13 of 14 voet diepgang kan met goed weder en geene belangrijke deining de haven met volkomen veiligheid op ieder oogenblik van het getij binnenkomen.

Koraal-rif ten Z. O. der Loo-Chioo eilanden.

Van de ondiepste plaats bevonden, namelijk: een vadem, het Z. O. einde van Kikai-Sima gepeild volgens kompas O. N. O., afstand 5½ mijl, — de Z. W. punt N. ten O. ½ O. afstand 10 mijlen, het hoogste terras van het eiland N. O. ¼ O. afstand 6 of 7 mijlen, — de noordpunt van het groote eiland Oho-Sima N. N. W. ½ W. afstand ongeveer 16 mijlen. Het rif strekt zich uit in eene N. N. O. en Z. Z. W. rigting, ongeveer eene mijl in de lengte en eene halve in de breedte. Twee mijlen juist noord van het midden van het rif is eene andere ondiepe plaats gevonden met eene waarschijnlijk goede passage tusschen dit en het groote rif.

Van de Z. W. en Z. O. punten van het eiland zijn van boven reven gezien, zich van één tot twee mijlen uitstrekkende.

De getijen zijn hier zeer hevig, eb van O. N. O. naar N. O. en vloed W. naar W. N. W. De snelheid van het getij is ongeveer twee mijlen per uur. Op 1¼ mijl van het land ankert men op 25 vadem in koraalbodem en schelpen. De Z. O. punt van het eiland gepeild ten Z. O. ten O. ½ O. en de Z. W. punt N. ½ O. heeft men op ongeveer ¾ eb gelood. Het rif ligt volgens waarnemingen op de ankerplaats genomen:

Breedte 28° 16' N.
Lengte 129° 58' O.
Variatie 2° westelijk.

Huis-Collecte.

Ten behoeve van de diakonie-armen der Evangelische gemeente te Batavia, over het tweede kwartaal 1859.

Op Maandag, den 30sten Mei 1859, om de west, buiten de stad, eerste gedeelte, bevattende Noordwijk, de Gang Patjenongan, Batoe Toelies, Rijswijk, van af de Citadel tot aan de Societeit de Harmonie en de Secretarie-laan, de Heer W. Suermondt. Tweede gedeelte, bevattende Rijswijk van af het Kerkhof, de Gang Chaulan, de Berendrechtslaan, de Gang Ketapang en de Prinsenlaan, de heer Mr. L. A. P. F. Buijn.

Op Dingsdag, den 31sten Mei 1859, om de west, buiten de stad derde gedeelte, bevattende het Koningsplein, de Gang Scott, de heer J. E. Hanibals. Vierde gedeelte, bevattende Tana-Abang tot aan het Kerkhof en de Kampong Scott, de heer T. E. de Nijs Bik.

Op Woensdag, den eersten Junij 1859, om de west, binnen de stad, vijfde gedeelte, bevattende al de straten en grachten der stad, bewesten de Groote Rivier, de heer G. R. C. Hageman.

Op Donderdag, den 2den Junij 1859, om de oost, binnen de stad, zesde gedeelte, bevattende al de grachten der Stad, beoosten de Groote Rivier, de heer F. C. A. Jeekel.

Op Vrijdag, den 3den Junij 1859, om de oost, buiten de Stad, zevende gedeelte, bevattende Jacatra, Goenong-Sari, de Gang-Kamaijoran en de Gang Kadiman, de heer C. de Waal. Achste gedeelte, bevattende Bazaar Baroe en Weltevreden, tot aan het Hospitaal en Bazaar Senin, de heer Mr. J. J. C. Gaijmans.

Op Zaturdag, den 4den Junij 1859, om de oost, buiten de stad, negende gedeelte, bevattende van de brug bij Kampong Bali, de weg naar Meester-Cornelis tot aan Bidara Tjina, de heer H. E. Gouijn. Tiende gedeelte, bevattende Bazaar Senin, Parapattan, met den Gang-Kwini en den Gang Mendjangan, tot aan het Koningsplein en het land Menting, de heer E. Willems.

VENDUTIEN.

Op Maandag, den 30 Mei, ten huize van den heer H. J. C. Hoogeveen, op het Koningsplein, door Cassalette & Co.

à 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van van Slooten, Morgan & Co.

Op Dingsdag, den 31 Mei, voor het pakhuis van de firma de Weerdt, Ruyl & Co., door Gebrs. Roselje & Co.

en

's Avonds te 7 uren in de Harmonie, door Lange & Co.

Op Woensdag, den 1 Junij, voor het sterfhuis van wijlen den heer J. A. Thomas, op kampong Miskien.

Op Vrijdag, den 3 Junij, voor het commissiehuis van Cassalette & Co.

en

's Avonds te 7 uren, in de Harmonie, vervolg der boekverkooping op 31 Mei aangevangen.

Op Zaturdag, den 4 Junij, voor een huis op Jacatra, nabij de Stad, door den deurwaarder J. A. C. Helder.

Oproeping van Crediteuren.

In de Javasche Courant van heden worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door de executeuren te Batavia in den boedel van wijlen den heer Johan Fredrik Meijer.

Door de commissarissen te Rijswijk, van wijlen den 1sten luit der cavallerie F. L van Olderen.

Door de commissarissen te Batavia, van wijlen den officier van gezondheid der 3de klasse L. A. L. de Kanter.

Door de testamentaire executeuren te Buitenzorg, van wijlen den chineschen handelaar Tan Tanla.

Door de weeskamer te Amboina, in het faillissement van Isaak Salomon Darmstadter.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 25 tot en met den 27 Mei 1859.

HOTEL DES INDES. J. C. de Lannoij, van Bantam. — F. de Kock, van Batavia. — H. J. C. Hoogeveen, van Idem. — Hanel von Cronenthal, van de Reede. — Williams, van Soerabaija. — Wentholtz en echtgenoot, van de Reede.

JAVA HOTEL. H. A. van Marle, van Buitenzorg. — A. Huizer, van de Reede. — C. G. M. de Jonge, van Melbourne. — B. Olson, van Idem. — H. J. Tweehuijs, van Macasser. — H. Doedes Breuning, van Pasoeroean.

Vertrekkende Personen.

J. J. van Schreven.

EEN OUDEJAARSAVOND.

(*Slot.*)

Zou die stichtelijke lezing ook Willem behaagd hebben? In waarheid.... neen. Wat voor de kleine van jongs af aan onderwezene kinderen, in de hoofdzaak bevattelijk was, lag voor den verwaarloosden knaap, die slechts een ijdel goddank leerde spreken, nog in een digten morgennevel; maar toch het *was* een morgennevel; de zonne der godsvrucht, die boven zijn hoofd was opgegaan, kon dien nevel verdrijven, zoo haar invloed niet door zwarte wolken benomen werd.

» Ziet mijne kinderen! morgen zal, indien wij ontwaken mogen, een nieuwe jaarkring zijn aangebroken," hernam de weduwe. » Wat wij een jaar gelegen hier bij ons vuurtje zongen, willen wij op nieuw aanheffen," en de moeder stemde met hare kinderen het straks gezegde smeek- en danklied in; Klaartje zong de eerste, moeder de altpartij, de kinderen zongen ieder op hun manier. Hoe lief! hoe schoon! hoe roerend! Willem gevoelde iets.... iets bijzonders, waarvan hij zich geen rekenschap geven kon.... een lichtstraal brak door.... en — toen het lied was geëindigd en Klaartje had voorgeslagen, om nog ten slotte het schoone zes en negentigste gezang te zingen, stak het meisje met een vriendelijk knikje den jongen haar boek toe — zij kende het vers zoo goed als het vijfde gebod — en ze zongen weder:

Halleluja! EEUWIG DANK EN EERE!
Lof, aanbidding, wijsheid, kracht,
Wordt, op aard en in den hemel, Heere!
Voor Uw liefde U toegebragt!
Vader! sla ons steeds in liefde gade;
Zoon des Vaders! schenk ons Uw genade
Uw gemeenschap, Geest van God,
Amen! zij ons eeuwig lot.

't Was laat toen Willem te huis kwam. De deur stond nog open, want moeder, die ook een tapkastje hield, had het druk gehad. Daar zat nog een persoon, die van 't oude jaar in 't nieuwe zou soezen.

» Goeden avond!" zei Willem in 't algemeen, en den man herkennende, zeide hij tot hem: » Hoe gaat het Wenters?"

» Goddank! as klare!" grinnikte de man en liet er terstond op volgen: » Vervloekt! waar heb je gezeten....?"

't Was den jongen, als stak hem een naald door het hart — hij antwoordde niet, maar.... liep naar de vliering, waar hij zijn slaapstede had.

Daar lag hij... maar slapen, dat kon hij niet: Onrustig wendde hij zich telkens om op zijn leger. Wat hij peinsde en dacht en wat hem met verrassende afwisseling voor den geest kwam, wij vermogen niet het den lezer voor oogen te stellen, maar het laatste wat hij zag, dat weten wij, het was: een net en rein vertrek door de reinste wezens bewoond; hij strekte de armen uit, ver.... verre.... en zachtkens werd zijn hand gevat en luidde klonk zijn zucht: GODDANK!

» Hé, is het uit neef?" zei de blond gelokte logée mijner vrouw, toen ik mijn schets had uitgelezen."

» Mij dunkt Jetje, dat het wél is voor een oudejaarsavond," was mijn antwoord, en nogmaals klonk haar stemmetje: » Hé is het uit?"

» Hé is het uit?" een treurige vraag voorwaar, wanneer de auteur in gemoede meent, dat hem niets meer te schrijven restte."

» Was mijn schets te vlugtig, te onduidelijk?"

» Dat juist niet. Maar een *vertelling!* ik dacht nog veel te zullen hooren...."

» Welnu dan....?"

» Dat Willem, zich kwaad bewust, baas Joosting de turven terugbragt; dat Govert van Baarle zich verzoende met zijn ongelukkigen broeder; dat voor Willem met den klokslag van 't nieuwe jaar een nieuw leven aanbrak: een leven van biddend, werken en dankend genieten; en....

» En" viel ik mijn nichtje in de rede. » En dat hij ten slotte het Klaartje bekwam tot schutsvrouw door het leven."

Advertentiën.

Getrouwd:
F. C. L. REULING
1e. Luitenant der Infanterie.
met
M. E. T. H. ROSKOTT.
AMBOINA, den 7 April 1859. (1723)

Getrouwd:
F. A. METZLER,
Ridmeester der O. I. Kavallerie.
met
E. W. A. H. HARLOFF.
SOERACARTA, 29 April 1859. (1692)

Getrouwd:
K. BOS
met
L. T. MARCUS.
PATTIE, den 11 Mei 1859. (1698)

Getrouwd:
J. J. A. H. CLIGNETT
en
C. C. KRAUSS.
SAMARANG, 18 Mei 1859. (1699)

Getrouwd:
P. A. VAN DEN BROEK
met
A. M. G. MARTHERUS.
SOERABAIJA, 18 Mei 1859. (1676)

Getrouwd:
H. RIETVELD
en
E. M. L. DE ROCHEMONT.
BATAVIA, 25 Mei 1859. (1709)

Bevallen van een' ZOON, *A. F. C. Le Duc*, geb. *Suersen*.
PALEMBANG, 10 Mei 1859. (1679)

Bevallen van eene DOCHTER, *W. van den Vrijhoef*, Echtgenoote van *W. de Lanoij*.
BONTHAIN, 11 Mei 1859. (1735)

Bevallen van een' ZOON, *C. M. van Meeuwen, Royen*.
SALATIGA, 14 Mei 1859. (1697)

Bevallen van eene DOCHTER, *T. Mijor*, geliefde echtgenoote van P. R. DE ROCHEMONT.
SOERABAIJA, 17 April 1859. (1681)

Op den 2 April 1859, overleed te Bonthain in den ouderdom van 52 jaren, de WelEdelGestrenge Heer **Heinrich Leopold Bensbach**, in leven Gepensioneerd officier van gezondheid 3 klasse.

Namens de Agenten van de Makassaarsche Wees- en Boedelkamer te Bonthain,
(1736) W. DE LANOIJ.

Overleden Mevrouw *S. C. J. Neijs*, geb. *de Wildt*.
SOERABAIJA, 10 *Maart* 1859. (1733)

Na een langdurig en smartelijk lijden overleed op heden, **Willem, Frederik, Leidelmeijer**, in den jeugdigen ouderdom van 24 jaren en 6 maanden, diep betreurd door zijne weduwe, ouders en verdere aanverwanten.
BATAVIA, den 20 Mei 1859. Uit aller naam,
(1722) P. J. LEIDELMEIJER.

VENDUTIE

Maandag 30 Mei 1859,
à 4 pCt. Vendusalaris.
Voor het commissiehuis van
Van Slooten, Morgan en Co.,
van diverse lijnwaden, ongebleekte Katoenen, Moltondekens, 470 Flesschen Kaijoepoetie-Olie, 40 picols Rood Koper, afkomstig van het gesloopte Ned. schip *Amboina* en ten 11 uren precies van de ondervolgende vastigheden, als:
1 Erf. bebouwd met een steenen huis met pannen gedekt gelegen in de Buiten **Nieuwpoortstraat**, verponding No 291.
1 dito dito gelegen op **Kampong Opak**, verponding No 5319.
1 dito dito gelegen op **Pakodjan**, verponding No 7802.
1 dito dito gelegen op **Kampong Bandan**, verponding No. 5139. (1703)

Op Vendutie van 30 Mei

voor het woonhuis van den WelEd. Gestr. Heer H. J. C. HOOGEVEEN zal alsnog worden verkocht:
1 Handwagen met twee span Paarden en Tuig.
(1694)

Op de Vendutie

van Maandag 30 dezer zullen almede worden verkocht:
ZEILEN, IJZERWERKEN
en een groote

NIEUWFOUNDLANDSCHE HOND
pas aangebragt.
(1730) VAN SLOOTEN, MORGAN en Co.

VENDUTIE

op Maandag, den 30 Mei aanstaande, voor het woonhuis van den WelEd. Gestrengen Heer H. J. C. HOOGEVEEN, op het Koningsplein, hoek van Gang Boentoe,
door CASSALETTE en Co.,
van een fraai en hardloopend span schimmel **Wagenpaarden**, een slechts weinig gebruikte **Mylord**, pleeten en koperen **Wagentuigen**, enz., enz,
en
eenen zoo goed als nieuwen **Inboedel**.
Daags te voren te bezigtigen. (1693)

OP VENDUTIE

Van Maandag, den 30 Mei,
zal als nog verkocht worden:
EEN PIANO,
uit de Fabriek van **JOHN BROADWOOD & SON**,
en **1 JAGTKAR.**
(1739) CASSALETTE & Co.

Op Vendutie

Van MAANDAG, den 30 Mei,
zal nog verkocht worden:

1 span goed gedresseerde Wagenpaarden
en
1 RIJPAARD.
(1738) CASSALETTE & Co.

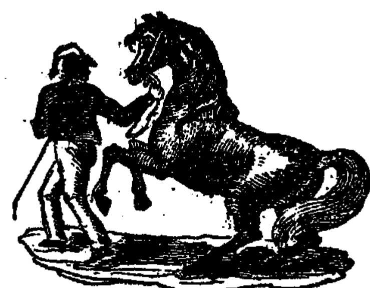
VENDUTIE

van

MACASSER PAARDEN.

Op Dingsdag den 31 Mei
op het plein der Javasche Ban
door
CASSALETTE & CO.,
van
100 buitengewone fraaij
echte Macasser Rij- en Uitgezochte Spanne
WAGENPAARDEN,
meest allen boven de **4** voet hoog, pas aangebragt p
brik **ANTOINETTE**, Kapt. **F. Chasteau.** (17

Dingsdag-avond 31 Mei e
Vrijdag-avond 3 Junij,
zullen LANGE & Co., in de *Harmonie* verkoope
eene zeer belangrijke verzameling
BOEKWERKEN.
EENS UITGEZOCHTE COLLECTIE MUZIJK.
Een BOEKENKAST en een ARCHIEFKAST.
STEREOSCOPEN en **PHOTOGRAPHIEN** daarvoo
Een uitmuntende complete Microscope Solaire en Actromatique van *Chevalier.*
Een keurige en groote Prisma chambre Obscure van *Chevalier.*
Een en ander nagelaten door de Heeren
DE PEREZ,
SCHIFF en
WILLETT.
Catalogus alsnog gratis verkrijgbaar.
LANGE EN Co. b lasten zich met commissiën.
Van af **Zondag ochtend** is deze belangrijke ve
zameling te zien. (170

VENDUTIE

Woensdag 1 Junij, 1859
à 2 pCt. Vendusalaris.
Op het plein der Javasche-Bank
door
VAN SLOOTEN, MORGAN & C
aan 71 fraaije en uitgezochte Macassaarsche paarde
waaronder verscheidene mooije **spannen, en ri paarden** boven de **4** voeten hoog, pas aangebra van **Macasser** per Ned. schip **Canton,** kapt. **Twee huijs,** en van af heden op voornoemd plein te b zigtigen. (172

» Juist!" zeî 't meisje, » dat ware te wenschen!"
» Te wenschen!" Juist Jetje! met wenschen willen wij afscheid nemen van den oudejaarsavond.
Make Willem zijn onregt goed en.... ieder het zijne.
Vergeve Govert den broeder en.... ieder vergeve zijn vijand!
Leve Willem voor den Hemel en.... niemand voor de zonde; niemand voor de wereld.
Geve God den jongen een reine, godvreezende gade.... aan niemand een echtband, die vasthecht in de aarde, en eindelijk:
Gods naam worde geprezen! maar nimmer ontheiligd met een: IJDEL goddank!

(*Redactie.*)

BLIKKEN MIE.

» Heb j'em gezien?" vroeg een oude gekromde vrouw, die in de buurt onder den naam van *Botten Doortje* bekend stond! » Hij is er ingegaan, mensch," vervolgde zij, haar vale valsche oogen, die met vuurroode randen omboord waren, op de tegenover haar staande groenvrouw rigtende: » waarom doet dat wijf het altijd te vervloeken? ik heb 't altijd ezegd, Mie," zei ik, » ze mag twee jaar ouder zijn dan ik, is geen knip voor de neus weerd!"

De spreekster zou welligt verder gegaan zijn, had de vrouw, tegen wie zij het woord voerde, niet juist kalanten aan haar kruiwagen gekregen; nu echter deed zij er het zwijgen toe en ging verder.

In de kleine steeg, waarin wij onze lezers al sprekende hebben binnengeleid, bevond zich niet ééne woning, die eenigermate in pracht of bouwstijl bij de andere armelijke gunstig afstak. Die van *Botten Doortje* was ook niet veel; een klein armoedig trapje leidde naar een even klein en armelijk hokje, dat, even als dat bij de armen naar de wereld immer het geval is, tot allerlei doeleinden gebezigd werd. Een onaangename, walgelijke reuk kwam u bij het binnentreden tegen, iets, wat u zeer duidelijk werd, als ge slechts ter loops een blik geworpen hadt in ginschen hoek, waar uw oog een afzigtelijk donkeren hoop ontwaart, die uit niets anders dan uit beenderen, rund ren en menschenbeenderen bestond, al naar ze der oud afzigtelijke vrouw, die van dezen handel haar naa ontleend had, werden aangeboden. Boven op deze ui gelezen verzameling zat een oude kat, mijmerende ove den tijd, waarop zij zelve ontveld en ontvleescht hi rusten zou; maar daarmede is alles nog niet vertel Achter die verhevenheid, die haar plaats op den gro gehouden had, was nog een zwarte hoek verborge naar welken *Botten Doortje* toetrad en, er zich in voo over buigende, zeî: » Kreel, blikslagersche luiwamme kruip nou es uit de veêren, hoor! want 't is homm'l in de buurt."

De aldus aangesprokene liet een onwelluidend g steun hooren, keerde zich nog eenmaal om en verz kerde met de krachtigste bewoordingen, niet op willen staan.

» Nou blijf dan liggen, jou luije dit en dat," laat er op volgen, » wat gaat et jou ook aan, wat er op moment bij *Blikken Mie* voorvalt?"

» *Blikken Mie*," mompelde de man op geheimzinnig toon, » laat dat canalje met jou naar de hel loopen

---

Eenige huizen verder dan dat, waar wij zijn binne getreden, bevond zich een groot uitgestrekt gebou van drie verdiepingen; in vroeger jaren was het w gepleisterd geweest. De tijd had echter alle elemen

VENDUTIE

Op Dingsdag den 31sten Mei 1859,

voor het pakhuis van de firma de WEERDT RUIJL en Co. in likwidatie,

door **GEBR. ROSELJE & CO.**

van diverse pakhuisgoederen bestaande uit: ***Stellingen, Kasten, Lessenaars, Persen, Brandkast, Weegschalen, Balken***, enz, Wijders een perfecte ***Engelsche Reiswagen***, en één aandeel in het ***Bataviasche Prauwveer.*** (1685)

VENDUTIE

op Woensdag, den 1sten Junij 1859,

voor het sterfhuis van wijlen den Heer

J. A. THOMAS,

op ***Kampong Miskien***,

van deszelfs MEUBILAIR, Zilveren Lepels en Vorken, Bendie, Wagen en Paarden, Bloemen in potten. (1701)

Op de Vendutie

van den 1sten Junij zal alsmede worden verkocht:

EEN PAAR DIAMANTEN OORBELLEN weg. IEDER 3 KARAAT, DITO KNOOPEN

en

Melkgevende koeijen

(1702)

VENDUTIE

op Vrijdag den 3 Junij aanstaande,

voor het Commissiehuis van

Cassalette & Co.,

van diverse Koopmansgoederen, waarvan een gedeelte voor rekening der Bataviasche Weeskamer, als administrerende den faillieten boedel der firma TÖLKEN VOGET & Co.,

als. Laken, 400 coupons Bukskin Broekenstof, 1 kist imitatie Bukskin en eene partij Katoenen Broeken en Jassenstoffen, Zijden Vestenstoffen, 1 kist Reps voor Wagenbekleedsel, Alcatieven enz

Diverse Galanteriewaren,

waaronder. Accordéons, Werkdoosjes, Haarspelden met vergulde Knoppen, Agaat-, Porseleinen- en Glazen-Knoopen.

Glaswerk, Stopfleschen, Gendies, enz.

IJZERWERKEN als: Bijlen, Scharen, Bijtels, allen in divers dimensiën, groote Boren, Kruidhoorns, Naalden, Spijkers, enz.

VERDER NOG:

50 kisten à 4 doz. St. Estephe Médoc.

50 „ „ 4 „ Pauillac,

benevens eene partij Modewaren, Kapleder, diverse Lijnwaden, enz., enz. (1741)

OP DE VENDUTIE

van Vrijdag 3 Junij,

zal nog worden verkocht:

390 pakken à 10 ps. Jap. Bezems.

5 idem Tjintjauw.

50 groote en kleine Martevanen.

(1740) CASSALETTE & Co.

Op Vendutie

van den 9 JUNIJ aanstaande,

voor het locaal der Weeskamer te Batavia,

zal worden verkocht, voor rekening des boedels van wijlen

Mr. NICOLAAS VAN LANDSCHOT,

overleden te Batavia den **13 *Februarij* 1762**, eene verzameling zeer zeldzame **Gouden- Zilveren en Bronzen munten en gedenkpenningen.**

(1710)

Op Donderdag den 16den Junij e. k.

des morgens ten 11 ure,

zullen, ten kantore van den *Notaris* **J. J. MIJNSSEN,** voor den tijd van ***Zeven*** jaren, te rekenen van af 1sten Januarij 1860 tot ultimo December 1866, worden verhuurd de landen

Tjipaminkies, Tjimapak en Denambo.

De voorwaarden liggen bij voornoemden *Notaris* ter ezing, terwijl verder inlichtingen te bekomen zijn bij *den Curator over den Heer* M. A. MICHIELS

J. VAN LENNEP

BATAVIA, 25 *Maart* 1859. (1719)

Executoriale Verkoop.

Op eenen nader te bepalen dag zal in het openbaar worden verkocht:

het land MENTING,

bij de verponding geregistreerd onder No. 6345, toebehoorende aan

Said Mochamat bin Achmat Benassan

en zijne huisvrouw ***Nooragnie*** ook genaamd ***Noorsainie*** en zulks bij wege van **EXECUTIE.**

BATAVIA, den 25 Mei 1859. (1708)

Op een nader te bepalen dag zullen publiek worden verkocht:

3/10 aandeelen in de landen

PONDOKTERRONG EN RATOEDJAIJA,

gelegen in de afdeeling **Buitenzorg.**

1743)

L. KUIJK,

Passementwerker,

(1713) ***Passer Baroe.***

Op de Gouvernements lagere school te *Poerwakarta*, afd. *Krawang*, zal met 1 Junij de gelegenheid bestaan tot het plaatsen van

Kostleerlingen à *f* 30,-- 's maands;

terwijl er ook onderwijs wordt gegeven in de **moderne** talen en al wat verder tot eene beschaafde opvoeding behoort.

Nadere informatie met franco brieven bij den onderwijzer

1734) A. J. L. LEMPE.

Logement te Poerweredjo.

De Ondergeteekende heeft de eer bekend te maken, dat zij albier op **1 *Mei*** een Logement geopend heeft, en beveelt zich beleefdelijk in de gunst van het geachte publiek aan, belovende alles tot gerief der reizigers te zullen aanwenden zoowel wat zindelijkheid, bediening, als goede tafel aangaat.

J. M. A. KALDEN, geb. *Hennebert*.

POERWEREDJO, 17 Mei 1859. (1696)

TOKO ESMIOL.

GEPREPAREERD VANILLE EN VRUCHTEN IJS.

Fromage Glacée.

CHARLOTTE RUSSE.

„ PARISIENNE.

PUNCH à LA ROMAINE.

KOFFIJ IJS.

Bestellingen worden aangenomen tot **twee** ure na middags. (1726)

Spaarbank.

Zitdagen 3 en 17 Junij.

(1721)

Pas van **Engeland** ontvangen:

het zeer maag versterkende

PALE ALE,

uit de **Brouwerij van Muirs.**

1742) J. BROWN.

BERIGT.

Het **Photograpisch Atelier,**

van

WOODBURY & PAGE,

zal onveranderlijk GESLOTEN worden op het einde dezer maand.

(1711)

Toko Passer Senin.

Provisiën en Dranken.

(1720) JO PO GOAN EN Co.

VERLOREN

op ll. Maandag avond, gaande van Weltevreden naar de Comedie, ***een' gouden Broche,*** wie dezelve terug brengt aan den kastelein der Societeit Concordia kan op eene belooning rekenen. (1700)

In eene **Toko-zaak** wordt ten spoedigste gevraagd iemand van onbesproken gedrag en die tevens de geschiktheid bezit tot het bijhouden van boeken.

Salaris naar bekwaamheden.

Adres Lt. K.

(1690) LANGE en Co.

Iemand eenige geschiktheid bezittende tot het bijhouden van **schrijfwerk,** en het opzicht over eenige werkzaamheden, kan dadelijk geplaatst worden.

Salaris naar bekwaamheden.

Men gelieve zich te adresseren onder de letter T. B. bij de Heeren *Lange en Co.* (1678)

LET WEL!

Ad. *f* **9000**. te Koop of ad. *f* **90**.— 's maands te huur:

EEN GEHEEL STEENEN HUIS

met dito Stalling en Bijgebouwen, veel ruimte bevattende en op eenen aangenamen stand gelegen.

Adres:

(1683) LANGE & Co.

---

veroorloofd, hare krachten tot verdrijving van dat wit te beproeven, en zoo was er allengskens hier en daar een streek kalk afgevallen, waren de ruiten gebroken en vervangen door een eenvoudig gescheurd papier, en zag het geheele gebouw, zoo als het daar verweloos stond, er oud en bouwvallig uit. Toch was het nog zoo oud niet; vijftien jaren geleden had de tegenwoordige eigenaar *Penning, de witte Penning* genoemd, (want in onze achterbuurten houdt men er een afzonderlijk doopregister op na) het perceel gekocht; toen waren het eenige bouwvallige huisjes, die dreigden in te storten, en de *huisjesmelker* had er een vierkant gebouw laten plaatsen, met zooveel hokken en hokjes, als hij met mogelijkheid bedenken kon, met een trap, die u naar boven geleidde, en met een ladder, die u naar de derde verdieping bragt. Had daar buiten alles een oud aanzien gekregen, niet minder had de tijd daarbinnen veranderingen aangebragt. Als ge zoo van de eene kamer langs de andere gingt, de eene deur na de andere openstiet, om er eens even een kijkje in te nemen, dan zou het u op het laatst te moede zijn, of het eene gebrek hier, het andere gebrek daar dreigde in te zwelgen, om ten laatste als eene gedaante het venster uit te vliegen, en niemand achter te laten dan de lijken, die hare slagtoffers waren. Als ge bij voorbeeld de eerste deur aan uwe linkerhand openstiet, ontwaardet ge twee kleine kinderen, beiden tegenover elkander bij het vuur zittende, van den vroegen morgen tot den laten avond wachtende op hunne moeder. — Het tegenovergesteld geval trof u, zoo gij de daaropvolgende deur openstiet! gij vondt er eene moeder met haar groot aantal kleinen vereenigd, ge zaagt er de volwassenen lui uitgestrekt op den grond liggen, ge hoordet de kleinen hun vervelenden morgenzang aanheffen, die met een duchtig pak slaag beantwoord wordt; daarnaast bevond zich eene oude gediende, die in den strijd was verlamd geworden en wiens dagelijksch gebed was, vloekend opstaan en vloekend zich op zijn armelijk leger ter ruste liggen. Zullen wij nog verder gaan? Neen, ik mogt hier of daar onwetend het kiesche gevoel mijner lezeressen kwetsen; de natuur wil zich wel weder laten geven, maar niet in dat zelfde armelijke kleed, als waarin zij zich dikwerf kleedt, — alleen (en daarom is juist onze gang naar de zoogenaamde « *Arke*"), wij moeten de trappen op en ons naar de derde verdieping begeven. Als wij den ladder opgegaan zijn, en de wrakke zoldering betreden, zien wij in een smerig houten beschot eene deur openstaan, die wij zonder aan te kloppen, gerust kunnen binnengaan. Een net gewreven kistje, een groote groene kist en een kleine tafel, met een groen zeil bekleed, maakt het ameublement van dit vertrekje uit; we zouden er twee stoelen bij kunnen voegen, maar deze ontgaan aan ons oog bijna, doordien ze beiden bezet zijn.

De sombere, regenachtige lucht daarbuiten, wil het maar niet licht laten worden hierbinnen, en schijnt met het weinige licht, dat zij nog door het hooge venster naar binnen werpt, verlegen te zijn, of ze het dien verbleekten jongen man gunnen zal, dan wel dat gerimpelde vrouwengelaat daar tegenover hem: aan *Blikken Mie.*

Als zij, de oude vrouw, die even voor ons den ladder is opgegaan, den adem weder goed vatten kan, zegt ze, » dat hij zoo komen zal!"

De bleeke man schudt even met het hoofd en lacht pijnlijk, als wilde hij zeggen: » ik dank u!" Zoo als hij daar zit, brengt hij een pijnlijken indruk te weeg; dat versleten gewaad behoort niet bij dat tenger ligchaam, en die fijne, hoewel verbleekte, gelaatstrekken hebben op eene geheel andere plaats het levenslicht gezien dan hier; terwijl zij nu bezig is met hem, uit eene door haar medegebragte citroen, eenig nat te persen en dat den lijdende toe te dienen, treedt er een stug heer de bovenkamer op, die weinig spreekt, alleen het jonge mensch even de pols voelt en, onderwijl hij de kamer verlaat, eenige vragen doet; als deze weg is, schijnt de vrouw geruster te ademen, en zegt ze: » Goddank, dat ie er geweest is, want 't is een knappe dokter."

(Word[illegible])

EENE JUFVROUW uit de fatsoendelijke klasse, van de P. G., oud 21 jaren, **Muzijk** kennende, zag zich gaarne geplaatst als **Jufvrouw van Gezelschap**, tevens het toezicht te houden over twee à drie jonge kinderen, het zal haar hetzelfde zijn hier of buiten *Batavia* geplaatst te worden, op eene fatsoendelijke behandeling zal meer gelet worden, dan een groot *Salaris*.

Adres bureau *Java-Bode*. (1677)

Eene dame van middelbaren leeftijd zag zich gaarne zoo spoedig mogelijk geplaatst als **Gouvernante** of **Secondante**; zij is geexamineerd behalve in de vakken van het lager onderwijs in de **fransche**, **engelsche** en **hoogduitsche talen.**

Adres onder letter A. Z. bij de boekhandelaren *G. Kolff en Co.* (1695)

---

f 13000,–

In leen te bekomen op 1e verband of met borgen.

Adres Lett. **T**. bij den Heer

(1728) H. M. VAN DORP.

Wegens vertrek

(voor goed en zonder gebreken)

TE KOOP

Twee gezonde en goed gesoigneerde

BENDIE PAARDEN.

Prijzen *f* 120,— en *f* 90,—.

Te bevragen bij

(1725) H. M. VAN DORP.

UIT DE HAND TE KOOP

Een zeer net Wagentje

(MYLORD)

Europesch Fabriekaat, op Engelsche

VEEREN met OLIEBUSSEN,

alsmede:

Een span Paarden, Macassaren, Een Rijpaard Macassaar, Twee stellen Tuig, Stalbehoeftens, enz. enz.

Te bevragen bij

(1712) LANGE & Co.

Te Koop.

Een Wagenverhuurderij.

te Passer Baroe.

(1752) J. CLERC.

DE PILLEN EN ZALF VAN HOLLOWAY

zijn een zeer aanbevelenswaardig middel voor *kortademigheid en borstkwaal*. C...... D. W..., te *Veendam*. was aan hevige borstkwaal onderhevig, waardoor hij dag noch nacht rust gevoelde, door het sterke hoesten gaf hij veel bloed op, en zijne bloedverwanten en vrienden hem als een geraamte zien veranderd, hadden alle hoop op herstel opgegeven. Als naar gewoonte echter werkten hier weder de pillen van Hollaway; gemelde heer dezelven gedurende drie maanden gebruikt hebbende, werd hij volmaakt genezen en bevindt zich thans beter dan ooit.

De prijzen dezer Pillen en Zalf zijn als volgt:

Doosjes pillen à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.

Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.

Te Batavia	bij S. B. van Kleeff & Co.
» Banjoemaas	» M. S. Cheriman.
» Poerworedjo	» F. Neumann.
» Djoejocarta	» Buijs & Co.
» Soeracarta	» W. Veldman.
» Salatiga	» F. Kruthoffer.
» Tagal	» Wed. Dort.
» Cheribon	» W. Galistan.
» Cheribon	» M. Blok,
» Samarang	» H. L. de Lyon, de Groot, Kolff, & Co. en bij

de hoofdagenten Soesman & Co. (1714)

VOOR BEMINNAARS VAN FANTAISEREN

beveelt de

SERAPHINE-HARMONICA

door hare fraaije toonen zich bijzonder aan.

Dit sierlijk bewerkt Muzijkinstrument à *f* 100,— te bekomen bij den Boekhandelaar H. M. VAN DORP te Batavia. (1716)

VERSLAG

van het beheer en den staat der Nederlandsche Bezittingen en Koloniën in

OOST- EN WEST-INDIE

EN

TER KUST VAN GUINEA,

1849 tot en met 1854, 6 dln. . . . *f* 42,—

te bekomen bij H. M. VAN DORP, boekhandelaar te Batavia. (1691)

238ste Nederlandsche

STAATS-LOTERIJ,

waarin *alhier* getrokken is de **HOOGSTE PRIJS der 3e klasse, zijnde**

f 25,000,–

op No. 15347.

Voor deze Loterij zijn nog ***Heele, Halve, Vijfde*** en ***Tiende*** gedeelten te bekomen, à ***f* 100**,—, ***f* 50**,—, ***f* 20**,— en ***f* 10**,— ten kantore van den boekhandelaar H. M. VAN DORP te Batavia. (1715)

GEELE AMERIKAANSCHE ENVELOPPES,

sterk en ondoorschijnend, met GOM à *f* 20,— per 1000.

Te bekomen bij den Boekhandelaar,

BATAVIA, 1859. ***H. M. van Dorp.*** (1729)

L. F. Geerling's

NEDERLANDSCHE BRIEFSTELLER,

inhoudende: **Brieven** en **Opstellen** over alle **onderwerpen**, die in het Maatschappelijk leven met mogelijkheid kunnen voorkomen, benevens **voorschriften** bij **Geboorten**, **Huwelijk en Overlijden**, **Contracten** van onderscheiden aard, **Formulieren**, enz., enz.

Van dit waarlijk voor een ieder onmisbare werkje zijn reeds eenige honderde Exemplaren door ons in Indië geplaatst.

Prijs *f* 4,—. Franco per post *f* 5,—

Te BATAVIA bij G. KOLFF EN Co.

» SAMARANG » DE GROOT, KOLFF EN Co. (1718)

NEDERLANDSCHE STAATS-LOTERIJ

Loten voor de aanstaande 239 Loterij zijn te bevragen:

te Batavia bij G. KOLFF & Co.

» Samarang bij de GROOT, KOLFF & Co.

1 Heel Lot	***f* 100.—**
1 Half »	» **50.—**
1 Vijfde »	» **20.—**

De trekking vangt aan in Julij aanstaande. (1680)

DE KORAN

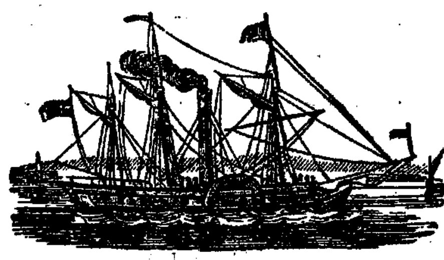
In 't **Arabisch** zonder **Europesche** bij—**Text**,

prachtig gebonden in **heel fluweelen band** met **ÉTUI**. . . . . . . ***f* 60,—**

Deze Exemplaren eigenen zich uitstekend tot ***Geschenken aan Inlandsche Vorsten en Hoofden.***

Te bekomen bij

(1731) G. KOLFF & Co.

STOOMBOOTDIENST.

In stede van op den 30 Mei zal het Stoomschip BANDA, op den 31 Mei naar

Samarang en Soerabaija

vertrekken.

Naar Samarang, Soerabaija, Makasser, Timor en de Molukkos,

HET STOOMSCHIP AMBON,

24 uren na aankomst der landmail.

NAAR MUNTOK, RIOUW EN SINGAPORE,

HET STOOMSCHIP BATAVIA,

op den 8 Junij.

Naar Pontianak en Singkawang,

HET STOOMSCHIP MENADO,

op den 9 Junij.

NAAR SAMARANG EN SOERABAIJA,

HET STOOMSCHIP PALEMBANG,

op den 10 Junij.

Nadere inlichtingen bij

28 Mei 1859. W. CORES DE VRIES. (1724)

Vertrekkende Personen.

C. E. Poirrié, Civiel Ingenieur, vertrekt naar Eu[ro]pa. (1737)

STOOMBOOT OENARANG.

Het vertrek dezer boot gedurende deze en de vo[l]gende maand is thans geregeld als volgt:

van SAMARANG naar BATAVIA,

31 Mei, 9, 19 en 30 Junij.

van BATAVIA naar SAMARANG,

26 Mei, 5, 15 en 26 Junij.

des morgens ten 8 ure precies.

Nadere informatiën te bekomen bij

de Agenten,

(1717) LANDBERG, BEZOET DE BIE & C[o.]

BATAVIA.

De heden gehouden veiling van japansche was [e]n koper is als volgt afgeloopen:

6000 kisten was ad. *f* $34^{97}/_{100}$ per kist van $120^{7}/_{8}$ amst.

$965^{110}/_{145}$ pikols koper, gemiddeld ad, *f* $90^{48}/_{100}$

— Het Amerikaansche schip *Joseph Peabody*, v[an] Manila naar Boston bestemd, heeft op de kust v[an] Borneo de pasagiers, den gezagvoerder en de equipa[ge] van het Engelsche barkschip *Sabina*, dat aldaar ve[r]ongelukt was, opgevischt en aan boord opgenomen e[n] verzorgd.

— Wij lezen, in het laatst hier aangebragt Nomm[er] van het *Tijdschrift voor Staathuishoudkunde* en *Stati[s]tiek*, het volgende, dat ons bedunkens ten volle [de] aandacht van den Indischen handelsstand verdient:

De toenemende handel te Nikolajewsk aan de mo[n]ding van den Amur verdient meer en meer de aa[n]dacht van onzen handelsstand, ook inzonderheid [in] Indië-zelf, tot zich te trekken. De Amur wordt [de] handelsweg, om Siberië en aangrenzende Chinesch[e] provinciën van verschillende waren te voorzien, [en] eenmaal zal Nikolajewsk eene der belangrijkste stape[l]plaatsen aan het onmetelijk bassin der Zuidzee zij[n]. Uit de Transbalkastreken worden daar reeds de vo[l]gende artikelen ingevoerd: brood, thee, horenvee, g[e]vogelte, paarden, tscherkessische tabak, brandewij[n], huiden, schaapsvellen, enz. De Noord-Amerikanen ve[r]handelen er katoenen, wollen- en zijden stoffen, laarze[n], koper- en ijzerwaren, keuken- en huisgereedschap, spec[e]rijen, suiker, siroop, ingemaakte vruchten, cigaren; [de] suiker en cigaren vonden zelfs hun weg naar I[r]kutsk. De Amerikanen vervoerden het transbalkasch[e] pekelvleesch naar verschillende havens der Stille Zui[d]zee.

De inboorlingen voorzien de Russen van versch[e] visch, wilde ganzen en eenden, hazelhoenders, patr[ij]zen en onderscheidene soorten van wilde woudvrucht[en]. De warmoezerijen der Russen voorzien in hunne b[e]hoeften aan moesgroenten.

Waren wij nog in het begin der 17de eeuw, d[an] zonden er reeds Hollandsche handelshuizen te Nik[o]lajewsk gevestigd zijn. Wij zouden er gewis eene to[e]nemende slijt van rijst, suiker, specerijen, klapperoli[e], cacao, tabak, glaswerk, jenever, bier, wijn, enz. kunne[n] vinden. Geene schooner avontuurvaart dan van ee[n] Javasche haven uit, langs Singapore, Rangoon, de have[ns] van Siam, van Cochin-China en China naar de Amu[r].

Mogt zich daartoe eene associatie van kooplied[en] op Java vormen!

Ternate. Door de hevige regens is, op den 10d[en] April jl., het bergwater met zooveel geweld komen a[f]stroomen' dat geheele stukken gronds en geweldige r[ots]steenen door den vloed werden medegevoerd, en h[et] water ter manshoogte op den weg tusschen de hoof[d]plaats en het fortje Kaioe-mehra stond.

De weersgesteldheid was, niettegenstaande de ve[le] regens, zeer drukkend.

Op den 3den, 4den, 7den, 9den, 10den, 11den, 17d[en] en 25sten April, zijn ligte schokken van aardbevi[ng] waargenomen.

De berg wierp aanhoudend dikke, donkere rookkolo[m]men uit, en deed van tijd tot tijd een dreigenden o[n]deraardschen donder hooren.

Ten gevolge van den poeasa, is in den handel wein[ig] omgegaan, en bepaalden zich de in- en verkoopen t[ot] de plaatselijke behoeften.

Banda. In den morgen van den 5den op den 6de[n] en in den nacht van den 7den op den 8sten Maart, heb[] ben vrij hevige aardschuddingen plaats gehad.

De rigting was horizontaal van het NW. naar het Z.

De weêrsgesteldheid kenmerkte zich, gedurende [de] maanden Maart en April, door zware regenbuijen, ve[r]gezeld van sterke winden.

De notenpluk gedurende die maanden bedroeg 13,033,079 pitten, uitmakende ongeveer 26,065 pd. fo[e]lie en 104,260 pd. noten, en zijn in 's lands pakhuize[n] geleverd 8,453 pd. foelie, productie over Februarij [] en 12.359 pd. foelie, productie van Maart jl., beneve[ns] 102,557 pd. noten, zijnde de productie van de maa[n]den November en December 1858.

De aanvoer van handels-artikelen was in de maa[nd] April niet zoo belangerijk als in Maart jl.; de uitvo[er] gedurende die maanden was onbeduidend.

Van Ceram Goram en Keij arriveerden en vertro[k]ken in gemelde maanden 36 handels-praauwen.

Timor. Volgens berigt van den gezaghebber te Be[] (midden Timor), zijn, in den nacht van den 8sten [op] den 9den April jl., te Atapoepoe, twee hevige schokk[en] van aardbeving waargenomen. De rigting der bew[e]ging was horizontaal van het N. O. naar het Z. Omtrent den duur der schokken werd niets geme[ld]. Ongelukkig hebben er niet bij plaats gevonden. [Te] Koepang heeft men van deze aardschudding niets b[e]speurd.

(*Jav. Ct.*)

BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Zaturdag, 28 Mei 1859, No. 43.

Sourabaija, 23 Mei. Gisteren had alhier een voorval plaats, dat een nieuw bewijs oplevert, welke treurige gevolgen het onvoorzigtig omgaan met vuurwapenen kan na zich slepen.

Een Europesche inwoner dezer stad, van de jagt huiswaarts teruggekeerd, plaatste zijn met twee kogels geladen dubbelloops jagtgeweer in een hoek der galerij, zonder de voorzorg te nemen, om het wapen vooraf te ontdoen van de percussion-dopjes.

Het geweer viel om en eene der schoten, daardoor afgaande, trof een huisbediende, die in de galerij met werk bezig was, in de zijde, zoodat de kogel, aan de andere zijde des ligchaams, een uitweg gevonden hebbende, in den muur bleef zitten. De ongelukkige was binnen weinige oogenblikken een lijk.

— Naar wij vernemen is, in 21 dessa's van drie districten van het regentschap Sidayoe, behoorende tot deze residentie, eene vrij hevige ziekte onder de buffels en runderen uitgebroken, waaraan binnen een kort tijdsbestek 139 buffels en eenige runderen zijn gestorven.

De Gouvernements vee-arts in de derde afdeeling heeft daaromtrent een plaatselijk onderzoek ingesteld, en deze ziekte onderkend als het dikwijls onder het vee voorkomende miltvuur.

Zoo men ons verzekert, zijn er krachtdadige maatregelen genomen, om deze kwaal tegen te gaan.

— De volgende berigten, loopende tot 15 dezer, zijn van Banjermassing ontvangen.

Een chinees is van Kalangan gekomen en heeft het berigt bevestigd, dat op 1 Mei ll. dat etablissement door eene rooverbende, zonder bekend opperhoofd, overvallen, de Europeanen vermoord en het etablissement verbrand was. Hij verhaalde de lijken van den Heer en Mevrouw WIJNMALEN, hun zoontje *Keesje*, van de Heeren BOUMAN, EISINGER en VAN HEEKEREN, voor het huis liggende en van alles beroofd, gezien te hebben. De Heer en Mevrouw MOTLEIJ met drie kinderen dacht men ook vermoord, zoo mede drie Europesche opzigters, gepasporteerde militairen, en van 3 christen-signos, daar werkzaam. 5 kinderen van den Heer WIJNMALEN waren door eenen ouden mandoor gered, en de Kolonel had volk gezonden, om die kinderen te gaan halen. De roovers zijn verder gegaan naar Tebanio en hebben daar den posthouder MOURITS, vrouw en 2 kinderen vermoord; in de Daijaklanden zijn ze ook bezig. De posthouder MAKS en vrouw en 4 zendelingen-vrouwen zijn, van alles beroofd, te Banjer aangekomen. De *Tjipanna*, is derwaarts gestoomd met troepen, om de 4 achtergebleven zendelingen, vrouwen en kinderen te redden, maar is helaas! te laat gekomen; de tijding kwam, dat allen vermoord waren. Banjermassing is veilig; dank der zorgen van den Kolonel, die als een vader voor alles zorgt.

(*Oostp.*)

NEDERLAND.

Van den specialen Correspondent van den Java-Bode.

(*Slot*).

Er zijn zaken — wij gewaagden er reeds vroeger van — die de regter, indien het hem mogelijk ware, voor altijd van de rol zou willen schrappen. Daaronder behoort ook het geding, thans bij het provinciaal hof van Zuidholland aanhangig. De beschuldigde is de vier- en tachtigjarige generaal van Gunkel, de misdaad vergiftiging. Gisteren bezocht ik de teregtzitting, en ik huiverde, toen ik den ouden krijgsman daar weêrzag, dien ik voor weinige maanden had gekend als een goed geconserveerd grijsaard, spraakzaam en opgeruimd, netjes in zijn kleederen en met een overblijfsel van de oude militaire vormen in al wat hij deed en zeide. Thans heeft hij zijn bruin toepetje afgelegd: zijn hoofd is kaal, zijn grijze baard hangt laag op zijne borst en zijne vroeger zoo regte gestalte is thans gebroken en zijn hoofd gebogen. Magteloos steunt hij op den arm van den geregtsdienaar en met doffe, onduidelijke stem antwoordt hij op de vragen van den voorzitter. Zijne schuld heeft hij bekend; de eisch is reeds gedaan; het pleidooi heeft alleen gestrekt om te doen uitkomen, dat een man van zijn leeftijd aan vlagen van geestverstomping lijden kan, en dat hij werkelijk daaraan lijdt; thans blijft nog slechts over de uitspraak des regters, of hij al dan niet het doodvonnis, dat geëischt werd, zal uitspreken. Die uitspraak is bepaald op aanstaanden Zaturdag ten een ure.

Maar er is nog eene andere magt in onze regtspleging, de magt des konings om gratie te verleenen; en van eene zeer goed onderrigte zijde verneem ik, dat het in het voornemen des konings ligt, om algeheele kwijtschelding van straf te schenken. Intusschen een besluit tot gratie moet gecontrasigneerd zijn, en geen minister in Nederland zal zijne hand onder dergelijk besluit willen zetten, de heer Boot, een regtsgeleerde bij uitnemendheid, het allerminst. Het hollandsche publiek, dat anders in beschuldigden zoo spoedig martelaars ziet, stemt met den minister in en legt tot dusverre niet de minste sympathie voor dezen vier- en tachtigjarigen giftmenger aan den dag.

Vier en tachtig jaar — een hooge leeftijd in het oog van ieder, behalve van hen, die hem bereikt hebben. Een zonderling bewijs daarvan ontving ik dezer dagen, toen ik met een der meest intieme vrienden van den voormaligen lector der Utrechtsche Hoogeschool. mr. G. Dornseiffen, over diens overlijden en hoogen ouderdom sprak. De vriend van den overledene was even oud als deze, een grijsaard van meer dan tachtig jaren, en zijn antwoord was: »och, ik heb het altijd wel gezegd, dat hij geen sterk man was!" — In dat opzigt verschilde die vriend met het oordeel van het publiek, dat aan Dornseiffen gaarne den lof toekende, dat hij niet enkel een geleerd, maar ook een sterk man was, en een der sieraden van de Utrechtsche akademie. De dood heeft sedert den aanvang dezes jaars een reeks van slagen aan die instelling toegebragt, waaronder ook het verlies van den heer Dornseiffen, den ijverigen geschiedvorscher, eene belangrijke plaats bekleedt. Maar behalve dezen, verloor zij den president van het collegie van curatoren, mr. D. J. Ewyck van de Bildt, den secretaris van dat collegie mr. L. Crayvanger, mr. J. G. van Nes, oud-curator en de heeren L. G. Visscher en J. van Hall, hoogleeraren. Tot dusverre is in de verschillende vacatures nog niet voorzien. Vrij algemeen wijst men Dr. Brill als opvolger in het hoogleeraarsambt aan, terwijl ook Dr. Jonckbloet, dr. van Rees en ds. Beets genoemd worden. De laatste komt sinds lang overal in aanmerking. Ik schreef u reeds, dat hij de eerste was, aan wien men de betrekking van directeur van het rotterdamsche zendelings-huis aanbood, welke betrekking evenwel door hem werd afgeslagen, zoo als zij tot dusverre nog door allen afgeslagen werd, die er voor in aanmerking kwamen; wij weten er bijna niets beter op, dan dat men een bekeerden Mahomedaan uit de tropische gewesten er toe benoemt. Maar men kieze er dan toch vooral een met éene vrouw; want, ofschoon velen het geheel eens zijn met den schrijver eener, dezer dagen alhier in het licht verschenen, brochure, dat de polygamie den Mahomedaan, die tot het christendom overgaat, niet euvel is te duiden, integendeel, dat men dit hem moest veroorloven, zou het toch wat zonderlinge houding hebben voor een directeur van het zendelingshuis. Wij zijn hier niet gewoon aan het »houwelick van drieën," zoo als vader Cats het uitdrukte.

De brochure, welke ik zoo even aanhaalde, vindt tamelijk wel haar weg, niet zoo zeer om hare voortreffelijkheid, als wel, omdat er schaarschte heerscht van voedsel voor de kwestien van den dag. De hoogere opbrengst der koffijveilingen — tien millioen meer dan verwacht werd — is reeds vergeten; het proces van Gunkel raakt verouderd, en te vergeefs staart men uit naar wat nieuws. De wereldtentoonstelling te Amsterdam toch ligt in een te ver verschiet en de tentoonstelling van schilderijen alhier interesseert het groote publiek minder. Het hollansche volk houdt meer van de practische dan van de schoone kunsten. Toch is het er niet ten eenenmale ongevoelig voor, en velen onzer stadgenooten bezoeken de ateliers onzer kunstenaars en kunstindustriëlen. Weinige dagen bij een dezer laatsten binnen tredende, vond ik er een voor Indië bestemden maçonnieken zilveren beker; zoo ik het opschrift hier nêerschreef, zou ik gevaar loopen eene indiscretie te begaan; alleen mag ik er u van melden, dat het een voortreffelijk kunstwerk is, zuiver van stijl, bevallig van vorm en onberispelijk van uitvoering, dat de werkplaats van den heer de Meijer eer aandoet.

Ik schreef ditmaal zeer weinig betreffende indische aangelegenheden; er is daaromtrent dan ook weinig in de laatste dagen bekend geworden. Dat het personeel bij het ministerie van koloniën zal worden uitgebreid, zoodra het gebouw voor dat departement voltooid is — men is nog slechts aan de grondvesten — zal u niet bijzonder veel belang inboezemen; dat de Minister trompetters vraagt voor het indische muziekcorps, kan u ook niet interesseren; en dat de negotiatie geopend is van het kapitaal groot ƒ 2,500,000, voor de exploitatie der westerafdeeling van Borneo benoodigd, is u waarschijnlijk bekend uit de andere correspondentien.

Maar ik mag niet verzuimen u op eene andere onderneming te wijzen, die meer regtstreeks voor Nederland, maar toch voor onze zeevaart van belang is: de doorgraving van Holland op zijn smalst. De Amsterdammers maken van een bezoek des konings binnen hunne muren altijd gebruik, om deze of gene belangrijke zaak aan Z. M. te onderwerpen. In 1853 was het de bisschopkwestie, waarvan de eerste agitatie in de hoofdstad ontstond, later was het de tegemoetkoming, ten gevolge der afschaffing van de belasting op het gemaal en thans is het de doorgraving van Holland op zijn smalst. De eerste zaak heeft de noodlottigste gevolgen voor het vaderland gehad; de tweede bleef door de houding der Kamers een onverhoord gebed; wat zal het gevolg der derde wezen? Wij willen hopen, dat de hoofdstad er zich niet over te beklagen zal hebben, en zoo het velen voorkomt, dat de doorgraving een meer speciaal *amsterdamsch* belang is, sommigen zeggen zelfs eene rivaliteit tegenover Rotterdam, de doorgraving is eene goede zaak en zoo de Ministers slechts durven doortasten, kan ook in dit opzigt veel voor den bloei van Nederland worden gedaan.

BELGIE.

Brussel, 7 April. De *Moniteur belge* berigt heden de benoeming van luitenant-generaal Chazal tot minister van oorlog, in de plaats van den op verzoek eervol ontslagen generaal Berten. Uit mijn vorigen brief bleek, dat die benoeming ophanden was. Gij kunt er op rekenen, dat al de clericale bladen zullen zeggen en herhalen, dat zij door den koning aan het hoofd van het cabinet, den heer Rogier, is opgeworpen; doch vooraf reeds kan dit ten krachtigste worden gelogenstraft. Waar is het — en ik meldde het u reeds — dat tusschen die twee staatsmannen oneenigheid bestond; doch sedert lang was die reeds vergeten, zoo als een onlangs voorgevallen feit bewijst, dat niet algemeen bekend is en dat een ooggetuige mij mededeelde. Voor eenige maanden werd het gerucht verspreid, dat generaal Chazal plotseling te Luik overleden was; aan dat gerucht, welks oorsprong niemand weet, werd vrij algemeen geloof gehecht. Ook aan den heer Rogier werd het verteld, en zonder dat men er hem op had voorbereid. De minister ontstelde zeer hevig, en het was duidelijk te zien, dat de twee mannen, in weêrwil dat zij een kleinen twist gehad hadden, nog door sterke vriendschapsbanden aan elkander gehecht zijn. Beide hebben gezamentlijk krachtig tot het verkrijgen onzer nationale onafhankelijkheid bijgedragen. Zeker is het overigens, dat men in de tegenwoordige omstandigheden geen betere keus had kunnen doen; thans wordt aan het hoofd van het departement van oorlog een man vereischt, die invloed uitoefent èn op het leger èn op den keizer, zulk een man is Chazal; de koning en al de ministers hebben dit eenstemmig erkend.

Verscheidene bladen hebben het berigt tegengesproken van het teekenen van een verdedigend verbond tusschen Nederland en België. Met betrekking tot deze aangelegenheid kan ik niet anders dan volkomen bevestigen, wat ik u vroeger daarover schreef. Waar is het, dat geen zoodanige overeenkomst geteekend is, maar niet minder is het waar, dat zeer ernstige mondelinge onderhandelingen over de zaak zijn gevoerd, met het oog op feiten, die volgens zekere hier loopende geruchten ongelukkig zeer spoedig kunnen ontstaan. Inderdaad wordt verzekerd, dat de belgische regering uit Londen een officieuse waarschuwing heeft ontvangen, zich op alles voor te bereiden.

De groote europesche kwestie leidt de aandacht van het publiek eenigermate af van de hoogst belangrijke beraadslagingen, die in onze kamer der vertegenwoordigers zullen aanvangen over het wetsontwerp tot wijziging van art. 84 der gemeentewet, betrekkelijk de pieuse stichtingen en liefdadige instellingen, en over het voorstel der centrale sectie, volgens hetwelk voortaan al de kiezers van elk arrondissement, naar éene in alfabetische orde opgemaakte lijst, zullen stemmen. Laatstbedoeld ontwerp vindt bij de clericale partij nog meer antipathie dan het eerste. Gisteren wilde de heer Henri de Brouckère, in naam der gematigde liberalen, deze gewigtige hervorming tot St. Jutmis doen uitstellen, door ze nl. te scheiden van die, welke beoogd wordt bij het wetsontwerp tot vermeerdering van het getal vertegenwoordigers en senatoren. In de scheiding heeft de kamer wel bewilligd, maar tevens is een sub-amendement van den heer Orts genomen, krachtens hetwelk de zaak der alfabetische orde bij het stemmen der kiezers zal behandeld worden, onmiddelijk na de afdoening van het wetsontwerp tot vermeerdering van het getal leden van de kamer en den senaat. De tactiek van den heer Brouckère is dus mislukt.

Bijna ware het tot een duel gekomen tusschen twee redacteurs van den *National* en den *Echo du Parlement*: doch gelukkig is het geschil in der minne bijgelegd.

ENGELAND.

Londen, 7 April. Velen zijn van gevoelen, dat de aanstaande verkiezingen het Derby-ministerie eene kleine meerderheid in het Huis der Gemeenten verwerven, althans zijne kracht aanmerkelijk vergrooten zullen, en wel omdat de achtereenvolgende val der laatste liberale cabinetten, die door hunne eigene zwakheid veroorzaakt is, het vertrouwen der natie in de Whigs sterk heeft doen afnemen, terwijl daarentegen de invloed der zoogenaamde onafhankelijke liberalen en radicalen aanmerkelijk toegenomen is. Daarbij komt, dat Lord Derby, met groot beleid, door alle onhoudbare punten der oude Torypartij op te geven, zich met zeer vele Engelschen heeft verzoend, die vrijzinnig zijn in hunne beginselen, zonder in de keuze der middelen demokratisch te wezen. Verkrijgen dus, wat niet vermoedelijk is, de radicale gevoelens de overhand bij de verkiezingen, of zegevieren daarentegen de behoudende beginselen, Lord Russell en nog meer Lord Palmerston zullen in elk geval verlies daardoor lijden.

— Bij de regering berigt ontvangen zijnde, dat de Koning van Delhi te Rangoon in nagenoeg behoeftige omstandigheden verkeert, is er last gegeven, om hem ruimere middelen te verschaffen.

— De hier te lande aanwezige leden der koninklijke familie van Oude, maken zich gereed om naar Indië terug te keeren; reeds zijn eenige personen van den stoet over land derwaarts vertrokken.

— In een brief aan den *Bradford Advertiser* zegt de generaal Thompson o. a. het volgende, naar aanleiding van hetgeen lord Stanley over den opium-handel had in het midden gebragt. »Een of twee punten troffen daarbij inzonderheid mijn aandacht, dewijl ze als staaltjes van een manke staatkunde kunnen worden aangemerkt. Het aankweeken van opium in Indië werd verdedigd, op grond, dat het verbod daarvan even onredelijk zou zijn, als wanneer men de Maine-wet in Engeland wilde invoeren. Maar iedereen weet, dat de opium in Indië niet geteeld wordt, om in het land zelf verbruikt te worden, en dat ze door de kracht van het zwaard, en ten koste van tallooze moorden en mateloose schande voor het volk, aan het onwillige gouvernement van China wordt opgedrongen. En dan moeten wij maar vergenoegd onze handen wrijven, en zeggen, »de Hemel zij geloofd! de handel in opium is tegenwoordig in China niet meer ongeoorloofd; het zou voor het geweten van een Engelschman ook een al te stuitende zaak zijn, een onwettigen handel te drijven! Voorzeker zal de natie, die zulke dingen doet, ook wanneer men alle theologie buiten spel laat, tot de verachting gebragt worden, die zij verdient.»

Verder geeft de generaal te kennen, dat Engeland zich door dezen handel ten hoogste onteert; en dat men bij oneerlijkheid en bedrog ten laatste slecht zal uitkomen. »Sedert Astrea de aarde verliet," zegt hij, »is er geen godheid meer, die op de daad-zelve straft; maar er is een langdurige, langzame en verterende wraak, die de zonden der vaderen aan de kinderen bezoekt, welke in de wegen van hun voorvaders gaan.»

— Te Hounslow, eenige mijlen ten westen van Londen aan den Theems gelegen, zijn dezer dagen twee gebouwen van een kruidmolen in de lucht gesprongen. Zeven werklieden kwamen daarbij om, terwijl onderscheidene andere ernstig gekwetst werden. De oorzaak van deze ramp is onbekend. Te Ore, bij Faversham, is mede een kruidmolen in de lucht gevlogen. Gelukkig waren de werklieden, tijdens het ongeval voorviel, naar huis, zoodat men geen menschenlevens te betreuren heeft.

— Eene vrouw in Killarny (Ierland) heeft honderd en elf jaren moeten wachten, om het lot te ondergaan van overreden te worden. Niettegenstaande zulk een buitengewoon hoogen ouderdom, legde zij nog kleine afstanden te voet af. Op een dier wandelingen werd zij dezer dagen bij het huiswaarts keeren door een [illegible] gen of kar omvergeworpen, ten gevolge [illegible] weldra een lijk was.

FRANKRIJK.

Marseille, 3 April. Waarlijk, ik vrees, dat men mij den bijnaam van weeprofeet zal geven, wanneer ik, niettegenstaande alle toekomstige conferentiën en congressen van meer of min vredelievende strekking, op nieuw meld, dat men ten onzent even vast als vroeger aan den oorlog blijft gelooven. En toch, wij zouden onze oogen moeten sluiten, om niet te zien, dat er om ons steeds toebereidselen tot den oorlog gemaakt worden. Deze keer trouwens heb ik de parijsche beurs op mijne zijde, en de daling aldaar, sedert het bekend werd, dat alle mogendheden hare toestemming hadden gegeven tot een congres, bewijst meer dan alle feiten, die ik zou kunnen aanvoeren, dat men ten onzent niet aan den vrede gelooft, hoezeer men dien ook wenscht. Dat dit laatste werkelijk het geval is, werd door de engelsche bladen reeds herhaaldelijk beweerd en ook door mij vroeger gemeld. De provinciale bladen verhelen het dan ook geenszins, en onder anderen maakte de *Courrier de Lyon* van de geruchten omtrent een vredescongres gebruik, om ronduit te verklaren, dat de overgroote meerderheid der bevolking van Frankrijk eene vredelievende oplossing met verlangen te gemoet zag.

Het is er intusschen nog verre af, dat de regering in deze het algemeen verlangen zou inwilligen. Dagelijks toch zien wij de toebereidselen tot den oorlog toenemen, en van alle kanten melden de dagbladen de meer dan gewone beweging der troepen. Zoo lees ik in de *France Centrale* van 29 Maart: „Al onze spoorwegen vervoeren op dit oogenblik soldaten, die met verlof naar hunne haardsteden waren teruggekeerd en nu onder de wapenen geroepen zijn. Sedert eenige dagen zijn de treinen er mede gevuld. De Orleans-spoorweg vervoert eveneens een aanzienlijk getal paarden, die naar alle cavallerie-garnizoenen worden verzonden. Sedert lang was er niet zulk een druk vervoer van paarden op die lijn."

Niet enkel in het midden van ons land geschiedt die beweging. Zij is vooral opmerkelijk in de oostelijke departementen, en men brengt steeds meer en meer troepen op de grenzen van Zwitserland en Savoye. Het *Journal d' Auxonne* meldt, dat de stad opgepropt is met infanterie en paarden, en dat men er desniettemin twee compagnien van het 87e regt. van linie uit Dyon en nog zeer veel paarden verwacht, tot wier ontvangst reeds toebereidselen gemaakt zijn. Eenigzins zuidelijker zijn de omstreken van Lyon overstroomd met troepen. Dat aldaar in het nabijgelegen kamp te Sathonay de uit Algiers teruggekeerde troepen gelegerd zijn, is u gewis bekend. Men zegt thans, dat deze troepen, vermeerderd met andere, zullen gelegerd worden te Culoz, een station van den spoorweg van Lyon naar Genève, op de grens van Savoye.

Ziedaar oorlogstoerustingen, welke gemaakt worden op hetzelfde oogenblik, waarin de half-officiele bladen aandringen op de ontwapening van Oostenrijk; eene vordering, welke vreemd klinkt, wanneer men tegelijk in den *Moniteur* de herhaalde aankondiging leest van den Minister van oorlog, houdende oproeping tot dienstneming, zoo bij de linie troepen als bij de vreemdenlegioenen, terwijl aan den anderen kant berigt wordt, dat weder de kielen gelegd zijn voor drie nieuwe fregatten en twee geblindeerde oorlogschepen.

Wij zijn echter aan de dwaze vorderingen en beweringen der parijsche pers gewoon geraakt, even als aan de logenachtige berigten omtrent de geestdrift der Italianen, en in het bijzonder der Lombardijers, voor de beginselen van den heer Cavour. Zonderling steekt daar echter bij af het berigt in het *Journal de Génève*, dat de sardinische leening niet is volteekend, en zelfs dat niemand daarvoor heeft ingeschreven, noch te Rome, noch te Bologna, noch te Milaan, noch te Venetië. Waarlijk het is treurig gesteld met de italiaansche zaak, wanneer zij behoefte heeft aan *puff* en *humbug*, om het overige Europa te doen gelooven aan eene opgewondenheid en geestdrift, welke wordt gewenscht, maar niet bestaat.

Parijs, 7 April. Reeds sedert eenigen tijd is het hier eene bekende zaak, dat de keizer ten opzigte van het gewigtig vraagstuk van den dag een geheel ander gevoelen is toegedaan dan het ministerie. Dat verschil van opinie blijft nog voortdurend bestaan; de keizer is nog steeds van oordeel, dat de tegenwoordige moeijelijkheden langs een vredelievenden weg niet volkomen zijn op te lossen, en dat dus slechts de oorlog daaraan voor goed een einde zal maken, terwijl daarentegen het ministerie er bij blijft, dat de vrede moet bewaard blijven. De leden van het cabinet stellen tevens alle pogingen in het werk, om hunne vredelievende denkbeelden, door middel van de dagbladen, zooveel mogelijk te verspreiden en aan hun invloed wordt het dan ook toegeschreven, dat het *Journal des Débats*, in zijn nommer van heden, een somber tafereel ophangt van de gevolgen, die zulk een oorlog, als waarvan thans sprake is, voor Frankrijk na zich zou slepen. Dit artikel heeft wel is waar, bij sommigen veel tevredenheid veroorzaakt, maar op anderen heeft het zooveel te meer eene tegenovergestelde uitwerking gehad.

Om u te doen zien, met welk eene onverdeelde aandacht aller blikken op de eigentlijke *question brulante* gevestigd zijn, heb ik alleen te wijzen op het buitengewoon verschijnsel, dat de conferentie voor de Donau-Vorstendommen heden eene bijeenkomst heeft gehouden, zonder dat iemand, om het zoo maar eens uit te drukken, daarvan notitie heeft genomen. Waar men kwam, het was overal, alsof de kwestie der dubbele verkiezing van kolonel Kuza ten eenenmale vergeten was. En dat nog wel bij het Parijsche publiek, waaraan toch waarlijk anders niet ligt iets van dien aard zal ontgaan! Het gerucht, dat de keizer zich aanstaanden Zaturdag naar Culoz zal begeven, om eene groote revue te houden over het leger van Lyon, schijnt zooveel stof op te leveren tot allerlei verschillende commentarien, dat kolonel Kuza en de Roumanen daarbij totaal op den achtergrond zijn geraakt.

Men verzekert, dat de baron von Hubner heden woordelijk heeft gezegd: „De staat van zaken verkeert in zulk eene spanning, dat het volstrekt op de eene of andere wijze tot eene uitbarsting moet komen. „Dat die woorden op de beurs druk besproken zijn, zal ik wel niet noodig hebben er bij te voegen. Ik verneem van eene goed onderrigte zijde, — zóó goed onderigt, dat ik er bijna voor zou durven instaan; — dat, wanneer Piemont nog tot het congres mogt worden toegelaten, het cabinet van Turin als dan zal vertegenwoordigd worden door den heer Massimo d' Azeglio, schrijver der brochure *Programme de l'opinion libérale en Italie*, welke brochure, gelijk men weet, door geheel Italië eene algemeene sensatie heeft te weeg gebragt.

Overigens luiden de berigten uit Italië nog altoos even oorlogzuchtig. De voornaamste leden der aristokratie te Florence, onder anderen graaf Cassanova en de marquis Azzolino, zijn naar Piemont vertrokken, waar zij als vrijwilligers bij een regiment cavallerie hebben dienst genomen.

De *Courrier de Lyon* schijnt zich heden tot taak te hebben gesteld om, ofschoon slechts in een officieus artikel, eens krachtig tegen de vreemde dagbladen op te treden. Het blad tracht namelijk te betoogen, dat de buitenlandsche journalistiek met hare opgaven, omtrent de te Lyon en op andere punten van het keizerrijk verzamelde strijdkrachten, den bal nu en dan deerlijk heeft misgeslagen. Wanneer men evenwel de ophelderingen, die het blad daaromtrent geeft, oplettend nagaat, dan valt het al zeer spoedig in het oog, dat het artikel eigentlijk niets levert waaruit die onjuistheid in het minste zou kunnen blijken.

De heer Nigra, chef van het Sardinische cabinet, die zich tot nu toe in onze hoofdstad had opgehouden, heeft de terugreis naar Turin aangenomen.

Voor iemand, die eenigzins op de hoogte is van hetgeen er in sommige bureaux der buitenlandsche diplomatie zoo al omgaat, valt het niet moeijelijk op te merken, dat men te Weenen op dit oogenblik veel oorlogzuchtiger schijnt gestemd te zijn, dan te Parijs; althans in het hôtel der Oostenrijksche ambassade schijnt alles een veel oorlogzuchtiger geest te ademen dan in de Tuilerien.

DUITSCHLAND.

Weenen, 3 April. Men wil weten, dat er tusschen prins Milosch en de hoofden der Moldo-Wallachijsche unie-partij eene tegen de Porte gerigte overeenkomst bestaat, waarbij zich vorst Daniëlo in den jongsten tijd ook zou hebben aangesloten. De sultan schijnt echter van hunne plannen naauwkeurig onderrigt te zijn; dit laat zich althans uit de buitengewone krijgstoerustingen, door dezen verordend, opmaken.

Weenen, 6 April. De *Oesterr. Zeitung* bespreekt den staatkundigen toestand van Europa en beoordeelt de kansen voor of tegen het uitbarsten van een oorlog. Men leest daarin onder anderen het volgende: »Naar onze overtuiging is het eene ongerijmdheid te willen beweren, dat de oorlog onvermijdelijk is, alleen omdat Sardinie zich niet wil ontwapenen. Hetgeen Oostenrijk vrijwillig beiooft te zullen doen, daaraan zal Sardinie zich wel niet kunnen onttrekken; vier groote mogendheden zijn het ten dien opzigte volkomen eens. Sardinie zal weigeren om zich te ontwapenen! Welk gewigt heeft Sardinie op de schaal van Europa? Sardinie is niets anders dan eene kleine bij, die in plaats van honig, venijn met zich voert. Zijn angel boezemt echter geene vrees in. Wie bekreunt er zich om hetgeen Sardinie wil, Sardinie behoeft slechts te gehoorzamen.

— Men wil weten, dat onze regering, op het verwijt door Sardinie gedaan, dat zij zich wil niet onwapenen, op de volgende wijze heeft geantwoord: Uit Midden-Italie worden wij steeds bedreigd door eene revolutie, daartegen behooren wij op onze hoede te zijn en dergelijk gevaar bestaat er voor Sardinie niet.

— Bijna alle bladen dringen aan niet slechts op de omverwerping van Sardinie, maar ingelijks op die van Frankrijk. De redeneringen der verschillende bladen kunnen op de volgende wijze kortelijk worden zaamgevat: »Hoe kan Europa vertrouwen stellen in de vredelievende verzekeringen van den Keizer der Franschen, indien hij niet gelijke waarborgen voor het behoud des vredes wil schenken, als hij verlangt, dat Oostenrijk zal geven?"

ITALIE.

Het Sardinische gouvernement werd door den Engelschen gezant te Turin, bij eene nota van den 14den Maart, gevraagd, of het gezind was om, naar het voorbeeld van Oostenrijk, de bepaalde verklaring te geven, dat het zijn nabuur niet zou aanvallen. Hierop is in eene, den 17den Maart gedagteekende en aan den Sardinischen gezant te Londen gerigte, dépêche een bevestigend antwoord gegeven. »Daar het Britsche gouvernement (zoo zegt de heer Cavour in dat stuk) heeft erkend, dat Italie zich in een onnatuurlijken toestand bevindt en aan Sardinie beloofd heeft naar verhelping der erkende euvelen te zullen streven, zoo is het Sardinische gouvernement, onder herinnering aan de belofte en onder voorbehoud zijner volle vrijheid van handelen, voor het geval, dat Oostenrijk zich in het vervolg niet van aanrandende stappen mogt onthouden, bereid, om de verzekering te geven, dat het niet voornemens is, Oostenrijk aan te vallen en om dienaangaande eene verklaring af te leggen van denzelfden inhoud, als die, welke voorkomt in de dépêche van den Oostenrijkschen minister van buitenlandsche zaken van 25 Februarij jl., welk staatsstuk in der daad niets anders is dan eene lange en bittere aanklagte tegen Sardinie en tegen de staatkunde des cabinets, aan welks hoofd ik de eer heb te staan."

— In Toscane openbaart zich hoe langer zoo meer ontevredenheid met het tegenwoordige regeringstelsel. Vandaar misschien, dat het gerucht van eene meer met de behoeften des tijds overeenkomstige constitutie, die de groothertog aan zijne onderdanen zou beloofd hebben, daar bij velen gereeden ingang vindt.

— In een schrijven uit Rome van het laatst van Maart komt het volgende voor: »Het berigt, dat er een congres van gelastigden der groote mogendheden, tot regeling der zaken van Italie en inzonderheid van den Kerkelijken Staat zal gehouden worden, heeft hier diepen indruk gemaakt. Men verzekert, dat het Pauselijke gouvernement besloten heeft, elke inmenging van de vreemde mogendheden in de inwendige aangelegenheden des lands te wraken, en dat het, ten einde zijne zelfstandigheid staande te houden, zijn leger tracht voltallig te maken, zoo door het in dienst nemen van Zwitsers, als door het aanwerven van vrijwilligers binnen 's lands; de gouverneurs der provincien hebben, naar verzekerd wordt, de kennisgeving van de hooge regering ontvangen, dat zij haar leger met drie duizend ingezetenen wenscht te versterken. Het voorstel van den bevelhebber van het Fransche garnizoen, den generaal Goyon, om de gedwongen krijgsdienst en de loting in den Kerkelijken Staat in te voeren, vindt geen gereeden ingang. Men wil niet een ieder in het Pauselijke leger opnemen, maar alleen lieden, op wier trouw en welgezindheid de regering zich verlaten kan: zulke lieden zullen, naar men meent, door de pastoors, die de inborst der leden hunner gemeente door de biecht kennen, kunnen worden aangewezen, en zij zullen vervolgens, door de uitloving van een goed handgeld en van geestelijke voordeelen worden, uitgelokt, om in de krijgsdienst te treden."

— Uit Milaan wordt gemeld, dat zich aldaar eene vereeniging van liefdadige zusters heeft gevormd, in navolging van die, welke werkzaam was gedurende den oorlog in de Krim. Die vereeniging is voornemens om, ingeval het tot een oorlog komt, zich naar het legerkamp te begeven en aldaar de zieken te verplegen. Onder de leden dier vereeniging telt men de aanzienlijkste dames uit Milaan, zoowel wegens hare adellijke geboorte als hare rijkdommen. Hare namen zijn reeds te Turin bekend. Ook zijn in de steden van Lombardije commissien gevormd met het doel, om aan allen, die in het Sardinische leger dienst zouden willen nemen, de geldelijke hulpmiddelen voor hunne reis te verschaffen.

SPANJE.

Voor eenige dagen heeft minister van buitenlandsche zaken te Madrid, in antwoord op een interpellatie, de aanleiding opgegeven tot de expeditie naar Cochinchina. Hij zeide vervolgens, dat fransche troepen zich bij de spaansche gevoegd hebben, omdat Frankrijk tegen Cochinchina dezelfde grieven had als Spanje; dat er geen verdrag bestaan heeft noch thans bestaat; dat, zoo het de spaansche natie geraden voorkwam een grondgebied in Cochinchina te veroveren, zij zulks doen zoude, en indien zij een handelsverdrag wenschte, dat alsdan dit verdrag gelijk zoude zijn aan dat, hetwelk de Franschen met dit land sluiten zouden. De minister voegde er bij, dat, als Spanje zich eenige opofferingen getroost, deze niet onvruchtbaar zullen zijn, noch voor de stoffelijke belangen, noch voor een hooger belang, namelijk van de overleveringen der voorvaderen te bewaren en den krijgsmansgeest, de onverschrokkenheid en standvastigheid te onderhouden, welk een en ander echter met de meeste omzigtigheid dient te geschieden.

Aan het slot van zijn rede heeft de minister gezegd, dat het een onwaarheid was, dat de spaansche soldaten, die aan de expeditie naar Cochinchina deel namen, in een ondergeschikten toestand verkeerden met betrekking tot de fransche troepen.

PORTUGAL.

Volgens berigten uit Lissabon, zal het nieuwe ministerie waarschijnlijk met eene sterke oppositie in de kamer van afgevaardigden te kampen hebben. In dat ligchaam toch telt de liberale partij de groote meerderheid, terwijl het cabinet uit mannen van verschillende denkwijze zamengesteld is.

AFRIKA.

Gezo, koning van Dahomey, is dezer dagen overleden. Betreffende zijne uitvaart, welke te Abomi gevierd is, deelt de *Daily News* eenige bijzonderheden mede. De plegtigheid werd bijgewoond door al de slavenhandelaren van Whydah. Elk hunner had een zeker aantal slaven medegebragt, om aan de schim van den overleden koning, die zelf een groot slavenhandelaar was, te offeren of aan zijn opvolger te schenken. Aanvankelijk zouden 2000 menschen ter gedachtenis van den afgestorvene geslagt worden, doch men heeft zich tot 800 bepaald.

De Europesche agent van Gezo te Whydah spreidde den in zulke omstandigheden gebruikelijken praal ten toon; hij bood den nieuwen souverein een grooten schotel van massief zilver aan, vol schitterende nieuwe dollars; en ten dienste van zijn overleden meester in het paradijs schonk hij een zilver vervaardigden boom, aan welks takken fijne Havana-sigaren hingen. Na afloop der gruwelijke lijkplegtigheden, verkondigde de nieuwe koning, dat hij de staatkunde van zijn vader aannam. Hij is aan het hoofd eener aanzienlijke krijgsmagt van Abomi vertrokken, om eene slavenjagt te houden.

BRITSCH-INDIE.

Te Cawnpore had onlangs, volgens de *Hurkara*, het volgende plaats: twee prinsen, van koninklijken bloede, verwanten van den koning van Delhi, hebben zich te Cawnpore, sedert een geruimen tijd, of liever, sedert het losbarsten van den opstand, te Delhi opgehouden als fakirs, van aalmoezen levende en zonder eenig vermoeden van hun verwantschap met het koninklijke huis te hebben opgewekt. Deze twee Shazadas gingen, onmiddelijk na het uitvaardigen van de proclamatie, naar den *collector* met het verzoek, om in de bepaling van de amnestie te mogen deelen. Het laat zich denken, hoe verbaasd men was bij het zoo onverwachte optreden van twee prinsen, van wier aanzijn men niet het geringste vermoed had. Lord Canning werd uitvoerig met het voorgevallene bekend gemaakt; deze verleende hun aanstonds pardon, en bovendien wees hij elk hunner een jaargeld toe. Met niet geringe verbazing vernamen deze lieden deze welkome en ongehoopte beslissing.

— Als een schitterend voorbeeld hoeveel somtijds inlanders voor de zaak der opvoeding over hebben, wordt uit Bombay gemeld, dat twee aanzienlijke inboorlingen beloofd hebben, een som van 15,000 ropijen te zullen geven voor de oprigting van een Sanscrit-school te Ahmedabad.

— Ten gevolge van de hooge prijzen, die in de laatste maanden voor den arbeid besteed werden, heeft de agent van de *Peninsular and Oriental Company* onderhandelingen aangeknoopt met een voornaam leverancier van Hong-Kong, om een zeker aantal chinesche werklieden te doen invoeren, voorzien van de noodige gereedschappen, om den aanleg van eenige groote werken aan de werf van de Company te Mazagon te ondernemen.

— Aan verscheiden steden in Indië was een boete opgelegd, waaruit de bij den opstand beschadigde of vernielde gebouwen zouden worden hersteld of op nieuw gebouwd. Shahjehanpore werd veroordeeld tot de betaling van 2 laks, maar de gouverneur generaal verminderde dit bedrag tot 12,000 comp. ropijen, op grond, dat de proclamatie van de koningin de heffing van schatting ter vergoeding van private schade schorste, maar dat de publieke gebouwen behoorden te worden hersteld naar de taxatie van den eerstaanwezenden ingenieur. Jaunpore is aangeslagen voor 28,000 comp. ropijen, en Bareilly voor 25,000 rop. Wanneer niet het geheele bedrag uitgegeven wordt, dan zal men het afzonderlijk houden.

Proeve ter beantwoording der vraag:

Wat ter bevordering van beschaving in Ned.-Indië

KAN WORDEN GEDAAN?

door

J. P. FREIJSS,

Secretaris van het Genootschap van In- en Uitwendige Zending te Batavia,

Aldus is de titel van een onlangs in Nederland verschenen werkje, waarvan wij ons haasten, de hoofdgedachte zoo mede den hoofdinhoud te doen kennen.

Bij de overweging, wat ter bevordering van de welvaart in den oostelijken Archipel kan worden gedaan, werd het den schrijver duidelijk, dat daar, waar gezag, godsdienst, wetenschap en nijverheid vereenigd zijn gebleven, welvaart en beschaving zich ontwikkelde; waaruit een onderzoek voortvloeide, op welke wijze gezag, godsdienst, wetenschap en nijverheid in verband staan, en wederkeerig op elkander invloed hebben.

Bij de beantwoording dient alvorens in overweging genomen te worden, welk stelsel daarbij raadzaam zal zijn te volgen. In het maatschappelijke is het overbrengen van vreemde, reeds eenigzins ontaarde beschaving nog gevaarlijker, dewijl dan het bederf in de eene vrucht ook de andere aansteekt en doet verdorren. Eene weelderige beschaving voert spoedig verbastering en versterving met zich.

Maar, zoozeer echter deze te vreezen is, zoo schadelijk en nadeelig zal het ook zijn, wanneer slechts pogingen aangewend worden, om hier en daar de materiele welvaart te bevorderen en er tevens geene morele middelen tot beschaving worden aangewend. Wanneer daarenboven ook door het gezag eene regterlijke magt is ingesteld, om misdaden te straffen en onregt te weren, maar geene ondeugden beperkt en op geene andere wijze bekwaamheden en deugden bevorderd worden, dan door eenige takken van nijverheid te ontginnen, dan kunnen de verderfelijke gevolgen niet achter blijven. Komt men op Java, en verhaalt men daar, hoe het gesteld is met de heidensche Mangarijers en den mahomedaanschen Bimanees, ja daar is het toch veel beter; de Europesche beschaving heeft daar, indien nog niet in het algemeen, toch reeds op velen merkbaren invloed gehad, vooral op de meer aanzienlijken. Maar alle vooruitgang is geene ontwikkeling van ware beschaving; en eene vermeerderde welvaart zal, zonder aanwending van de verdere gepaste middelen ter beschaving, slechts eene zedeloosheid kunnen bevorderen, die de ontwikkeling van welvaart doet versterven. Bij de nog geheel onbeschaafde stammen zal algemeen, en bijna zonder uitzondering, de geringste verbetering van welvaart slechts tot meerder zedeloosheid aangewend worden; wanneer er daarenboven geen gezag onder hen gevestigd is om regt en eigendom te beschermen, dan zullen zij, die vermeenen, dat vrije handelsconcurrentie genoegzaam is, om welvaart te ontwikkelen, zich zeer te leur gesteld zien. Het is eene valsche theorie, welke ons de eenvoudigheid van die oorspronkelijke kinderen der natuur zoo verheft, dat geene beschaving wenschelijk voor hen wordt gekeurd.

De hoofdgedachte komt dan ook hierop neder: Het Gouvernement behoeft niet het christendom als dwang op te leggen; maar het kan en mag de verspreiding van het christendom onder de heidenen in den Indischen Archipel niet alleen beschermen, maar als middel tot ontwikkeling van welvaart is het zelfs onmisbaar.

Eene bescherming van het Christendom, als vroeger in de Molukkos werd gegeven, is echter ook niet zeer wenschelijk, toen elk inlander, Christen wordende, te veel verheven werd geacht handenarbeid te verrigten, waardoor ledigheid, traagheid en trots bevorderd werden. Tegenover de onvruchtbaarheid van een Christendom als in de Molukkos, staat echter het getuigenis der gezegende vruchten van het Christendom in zoo vele andere landen, zoowel is als buiten de keerkringen.

De mahom. godsd. geeft eene valsche beschaving, welke slechts ziekelijke verschijnselen voortbrengt.

Bijaldien bij de eenvoudige leefwijze in de verschillende standen, het Christendom maatschappelijke bekwaamheden en deugden doet ontwikkelen, dan zal de welvaart ontzettend spoedig moeten toenemen en vermeerderen, zoolang die eenvoudige leefwijze blijft bestaan. Op het behoud en aankweeken van dien eenvoud wordt vervolgens aangedrongen en de middelen tot bevordering aangewezen, als oprigting van spaarbanken, ontwikkeling van oordeel en verstand, aanmoediging van arbeid gepaard met zedelijke ontwikkeling. Hoe grooter de onkunde (door het Mahomedanisme gevoed) in Indië is, des te gevaarlijker is zij. Het Mahomedanismus is eene dweepzickte, waarvan onkunde en bijgeloof de kracht uitmaken, en die daardoor gevoed en gesterkt worden Als het zich krachtig genoeg gevoelt, breidt het zich door het zwaard uit en vestigt een hevig despotismus.

Zoolang de Indische bevolking nog in onkunde en bijgeloof blijft verkeeren, of daarin aan zich- zelve wordt overgelaten, loopt de Regering steeds gevaar, de bevolking in eene Mahomedaansche omwenteling medegesleept te zien. Steeds zijn er nog hevige brandpunten voor het Mahomedanismus. Die van Palembang, Bandjermassing en Bono (Boni?) heeft de schrijver het hevigst en het vijandigst tegen het Christendom bevonden. Onder de Javaansche panghoeloes mogen vele goedhartiger zijn, maar ook veel te spoediger worden die medegesleept, als Mahomed's vaan wordt opgestoken.

Algemeene verspreiding van onderwijs is er noodig tot ontwikkeling van oordeel, om welvaart te bevorderen, om het gevaar eener Mahomedaansche dweepziekte af te wenden, en dit zal hen tevens voor Christelijk onderwijs vatbaar maken.

Bijaldien voorts het maleisch, als moedertaal, als middel gebruikt werd om het Nederlandsch aan te leeren, zou de ontwikkeling, bij het wederkeerig gebruik dier beide talen, zoo veel meer bevorderd worden als het thans, door bij uitsluiting de Nederduitsche taal op de scholen te leeren, benadeeld wordt.

Bij de oprigting eener school voor onderwijzers voor Europesche afstammelingen in Indië, zoude ook vooral voor eene krachtige godsdienstige opleiding zorg moeten gedragen worden. Onderwijzers in Indië gevormd zouden minder kostbaar zijn dan Europeanen, van wie nog uitrusting en passage van Europa moet betaald worden.

Bij de oprigting van zulk eene school, zou ook een goede Maleische taalvorm aangenomen moeten worden, hetwelk een zuiver Maleisch behoort te zijn, dat vatbaar is om algemeen gemaakt te worden, en dan tevens als maatstaf voor een nieuwe Maleische Bijbelvertaling kon dienen, om algemeen op de scholen gebruikt te worden. — Een bewijs van de voordeeliger ontwikkeling, dat een onderwijs van den zendeling aan den inlander in zijne eigene taal, boven eene vreemde oplevert, zal kunnen gevonden worden in eene vergelijking van de verstandsontwikkeling van den Christen- Javaan, die een Bijbel en onderwijs in zijne eigene taal bezit en in eigene taal wordt opgeleid, boven den Alfoer, die in het Maleisch onderwezen is. De Bijbelvertaling is, zoowel voor beschaving in het algemeen, als de verspreiding van het Christendom in het bijzonder, allernoodwendigst. Met de kennis der talen behoort ook het school-onderwijs onder de inlanders, elk in zijne eigen taal, algemeen te worden gemaakt. Voor de Mahomedaansche bevolking moet er geen christelijk onderwijs opgedrongen, en de strengste verdraagzaamheid in acht genomen worden, daar gewetensdwang altijd laakbaar is en geen goede vruchten oplevert. Tot die algemeene verspreiding van onderwijs onder de Inlanders, zou, in de eerste plaats, de reeds aangewezen school voor Europesche afstammelingen zeer geschikt dienstbaar kunnen worden gemaakt, om onderwijzers op te leiden. Van de aldaar gevormde onderwijzer konden in elke Residentie of Adsistent Residentie één of twee geplaatst worden, om er eene school tot opleiding van onderwijzers der inlanders en in de inlandsche taal op te rigten.

Om de verkondiging van het evangelie in den geheelen archipel door Europesche zendelingen te doen waarnemen, hiervan zal ligt het onuitvoerbare kunnen worden nagegaan. Wanneer voor elke taal eene afzonderlijk zendelinginrigting daar is, om inlanders vooo de evangelie-verkondiging in die taal op te leiden, dan zal reeds het toppunt bereikt zijn.

Het resumé van al het aangevoerde is dan ook: algemeen verspreiding van onderwijs in de inlandsche talen; beoefening der talen; bijbelvertaling en bijbelverspreiding; zendeling- seminariën voor inlanders; tractaatjes in het Maleisch, Javaansch, Boegineesch, Macassaarsch, Balineesch zijn de punten, welke benevens een onderwijzers-school in Indië, het eerst de aandacht overwaardig zijn. Ontwikkeling van beschaving en Christendom behoeven geene vrees te baren; maar de beginselen van ongeloof en revolutie moeten, zoo veel mogelijk, geweerd worden, en het is een treurig verschijnsel, dat in Indië onder de Europeanen het ongeloof veel meer dan in Nederland heerscht

Ziedaar een overzigt uit de brochure. Men kan over de aangewezen middelen verschillend denken, maar zeer zeker verdienen zij de aandacht, vooral wat betreft, de wenken nopens het gevaarlijke der uitbreiding van het Mohamedaansche element.

(Red.)

Ingezonden Stukken.

Mijn Heer de Redacteur!

Het zij mij veroorloofd, met een enkel woord terugtekomen op een ingezonden stuk, in uw laatste nummer, met betrekking tot mijne uitgave van het *Bataviaasch Album*.

Ik stem volkomen in met den jammerkreet van D. »dat kunsten en wetenschappen in deze gewesten zoo weinig deelneming vinden", ook hij levert daarvan weder eene proeve; want ik begrijp niet, hoe deze bevorderd kan worden, wanneer men eene eerste poging, op dit gebied gedaan, uit de hoogte gaat flétrisséren en eenige los daarheen geworpen aanmerkingen, als zoovele *bewijzen* wil aanvoeren, dat die poging mislukt is.

Ik wil niet twisten met D. (die, en parenthèse, uitnemend veel van *kinderwerkjes* schijnt te houden) over de hooge aesthetische waarde, die aan het teekenwerk van den Heer Deeleman mag toegekend worden. Ik weet, dat hij dit niet in de eerste plaats op het oog heeft gehad, maar zich alleen en uitsluitend heeft toegelegd, om eene welgelijkende afbeelding te geven van Batavia's meest bekende punten, en hoe getrouwer hij hierin de natuur gevolgd is en zich minder zich aan poetische fantaisiën en afwijkingen heeft overgegeven, des te hooger stijgt, naar mijn inzien, de waarde van zijn arbeid, die door menig bevoegd oordeelaar ook werkelijk daaraan wordt toegekend.

En moge nu ook de uitvoering niet volmaakt zijn en zelfs hier en daar wel wat te wenschen over laten, voor de eer van het talent van den Heer Deeleman moet ik getuigen, dat zijne oorspronkelijke teekeningen het in vele opzigten wonnen van den lithographischen afdruk, en in dezen laatsten de eersten niet altijd even trouw zijn gevolgd.

Zoo is het mijne schuld niet, evenmin van den Heer Deeleman, dat de lithographische teekenaar (overigens een zeer verdienstelijk landschap schilder) beter *Hollandsche Knotwilgen* op steen weet te brengen, dan *Indi che Tjemara boomen*, die, bovendien systematisch opgesnoeid, welligt nog stijver van uiterlijk zijn dan de Neurenberger boompjes van D. en er althans bijzonder veel op gelijken; ook zal het weglaten der kap op een bendy wel voornamelijk gedaan zijn, om het verschiet niet te masquéren, al wordt daardoor het mannetje een weinig onbarmhartig „in het zonnetje gezet."

Maar dit zijn immers kleinigheden, die aan de hoofduitvoering weinig afdoen, en bovendien onze D. blijkt mank te gaan aan dezelfde „onverschilligheid"," die hij anderen omtrent *kinderboekjes* ten laste legt. Waarom anders zijn aanmerkingen eerst gemaakt 7 maanden nadat de proefplaat hier aanwezig en algemeen verspreid was, zoodat de heer Deeleman thans verstoken is van het voordeel, om van zijne wenken bij de volgende teekeningen gebruik te maken?

Ik was anders nog al wel met mijn papieren product ingenomen en ik hoop, dat mijne vele inteekenaars het eveneens zullen zijn met deze *eerste proeve*; vooral, wanneer men weet, dat ik jaren lang vergeefsche pogingen heb aangewend, om een bundel schetsen van Batavia bij elkander te zamelen, gelijk nog niet bestond, en die voor af- en aanwezigen, gaanden en komenden van aangename waarde moest zijn.

Eindelijk is mij dit gelukt; ik heb mijn correspondenten in Europa de meest onbekrompen uitvoering van het werk opgedragen; ik heb gezorgd voor uitstekend papier, nette envelloppering- alles wat een uitgever doen kan, en ik durf alzoo mijne onderneming gerust der bescherming van het publiek blijven aanbevelen.

Ik eindig met de aanhaling van het bekende: *La critique est aisée mais l'art* (ook zelfs de kunst om hier te lande de kunst in beweging en werking te brengen) *est difficile*, doch stel er de vraag bij: *si la bonne critique n'est pas quelquefois plus difficile que l'art même?*

Men achting heb ik de eer te zijn
UEd. Dw. Dienaar

BATAVIA, 26 *Mei* 1859. GUALTHERUS KOLFF.
Uitgever van het Bataviaasch Album.

P.S. Ik hoop, Mijnheer de Redacteur! U binnen een paar maanden het *Album* compleet aantebieden — waarvan sedert de opdragt gracieuselijk is aangenomen door een niet minder bevoegd beoordeelaar, Z. Ex. den Minister van Koloniën *J. J. Rochussen* — en ik reken alsdan op eene vriendelijke, welwillende kritiek. Maar ik bid U, breng het vooral niet onder de oogen van booze D . . . . . s!

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN	DATUM	NAAR
Mei	22	Engelsch	Chilena	Pardy	Liverpool	19 Febr.	Singapore
"	—	"	J. C. Ross	Ballard	Batavia	21 Mei	Cocos Eilanden
"	23	"	Joseph Shepherd	Phelleps	Singapore	28 April	Londen
"	—	"	Berwick Walls	Tudlay	Shanghai	8 "	"
"	—	Zweedsch	Argo	de Jounge	Batavia	22 Mei	
"	—	Nederlandsch	Broedertrouw	Rotgan s	"	22 "	Amsterdam
"	—	Amerikaansch	Kate Hooper	Eds. Johnson	Hongkong	25 April	Sydney,
"	24	"	Joseph Peabody	Weston	Manilla	18 "	Boston
"	—	Zweedsch	Ariel	Orson	Melbourne	10 "	Batavia
"	—	Nederlandsch	Vriendentrouw	Grevelink	Golf van Perzie	1 Maart	"
"	—	Engelsch	Hersilia	Jn. Sadler	Liverpool	8 Febr.	Shanghai
"	25	"	Parsee	Linnington	Siam	21 April	Londen
"	—	"	Libertés	R. Todd	Adelaide	21 "	Singapore
"	—	Spaansch	Primera de Espane	J. Secher	Macao	12 "	Havana
"	—	Engelsch	Burham	Düffetay	Singapore	1 Mei	Mauritius
"	24	Nederlandsch	Johanna Maria Christina	Gorter	Soerabaija	7 "	Amsterdam
"	25	Zweedsch	Sophie	Lofquist	Batavia	24 "	Hamburg
"	26	Amerikaansch	Indiaman	Smith,	Wwampoa	22 April	New-York

Aangekomen schepen te *Batavia*.

VLAG.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDERS.	VAN		AGENTEN.
Mei	25	Nederl. Indisch	schoener	Bintang Toedjo	Brasley.	Padang	13 Mei	Gezagvoerder.
"	26	"	stooms.	Samarang Packet	J. F. Scheel	Samarang	24 "	Levert & Co.
"	—	Zweedsch	bark	Ariel	Olsen	Melbourne	10 April	Metzendorff, Wilmans & Co.
"	—	"	"	Argo	de Jounge	"		"
"	—	Ned. Indisch	stooms.	Ambon	A. G. Bosch	Soerabaija	22 Mei	W. Cores de Vries.
"	27	Nederlandsch	bark	Vriendentrouw	D. Grevelink	Golf van Perzie	1 Maart	B. Kopersmit & Co.
"	—	"	"	Stad Gouda	K. D. Breuning	Soerabaija		Dümmler & Co.
"	—	"	"	Canton	H. J. Tweehuijs	Macasser	17 Mei	Schimmelpenninck & Co.
"	—	Ned. Indisch	"	Arif Banjermassing	Moh. Saleh	Soerabaija	9 "	Buijs, Jacobsen & Co.
"	—	"	"	Coquette	J. van Zalingen	"	20 "	

Vertrokken schepen van *Batavia*.

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Mei	25	Gouv	stooms.	Boni	A. Kuijpers	Banjermassing
"	26	Nederlandsch	bark	Herman	M. van Velthoven	Amoy via Singapore
"	—	"	"	Stad Middelburg	D. D. Ouwehand	Nederland via Padang
"	—	"	"	Noord Brabant	H. R. Bok.	Soerabaija
"	—	"	brik	Jacqueline en Elise	B. Sikkens	"
"	—	Ned. Indisch	stooms.	Oenarang	S. van Hulsteijn	Samarang
"	27	Nederlandsch	bark	Maria Adolfina	A. Blom	Samarang via Tagal
"	—	"	"	Dorothea Henriette	D. Smit	Soerabaija via Samarang
"	—	Engelsch	"	Lady Alice	H. Smith	Londen
"	28	Ned. Indisch	bark	Alnoer	Sech Marzoekie	Samarang

In lading liggende schepen te *Batavia*.

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	schip	Zeeploeg*	F. H. Kramer	Banka	Haager & Schuurman.
"	brik	Karel August*	A. Huizer		"
"	bark	Alida Maria*	J. de Vries		"
"	"	Gelderland*	D. Crap Hellingman		"
"	"	Aldebaran	R. G. Meyboom		Schimmelpenninck & Co.
"	schip	van Galen	J. R. Smit		"
"	bark	Bommelerwaard	Loos		"
"	"	Graaf van Heiden Reinestein	J. Warmsteker		"
"	brik	St. Michael	L. D. Boswijk		"
"	"	Elisabeth Jacoba	J. G. Lucas		Jacometti & Co.
"	3 mast	schoener Argo*	van Teutem	Rotterdam	Reynst & Vinju.
"	bark	Minister van Hall*	O. de Haas	Soerabaija	G. Wilson & Co.
"	"	E. W. van Dam van Isselt	J. C. Kolm		Landberg, Besoet de Bie & Co.
"	"	Louis Meijer	O. Hazewinkel		"
"	"	Alblasserwaard	van Linderen	Nederland via Wijnkooperb.	"
"	"	Amalia Augusta	van Marle		"
"	"	Ferdinand en Louis*	J. K. de Weerd		Jacometti & Co.
"	schip	Wilhelmina*	van Dalen		van Ommeren, Rueb & Co.
"	bark	Jan van Brakel*	C. Verheij	Soerabaija	"
"	"	Jannetje*	A. Lupcke		B. Kopersmit & Co.
"	schip	Admiraal Tromp*	J. van Tubergen		"
"	"	Philips van Marnix*	E. van Duijn		"
"	"	Biesbosch*	J. H. Mugge		"
"	"	Neptunus	P. Schuurman		"
"	bark	Regina	J. Lelijvelt		"
"	"	Wilhelmina Lucia*	G. Poolman		"
"	schip	Phoebus*	de Roever qq		Paine, Stricker & Co.
"	bark	Cornelia Henrietta*	van der Meij		"
"	"	Carolina*	Struijk,		"
"	"	Otto*	Rotgans	Tjilatjap	Maclaine, Watson & Co.
"	schip	Electra*	H. Wegman		"
"	"	Susanna en Elisabeth*	C. Ouwehand		"
"	"	Egbert*	Tormijn		"
"	"	Willem de Eerste	T. J. Niedfeld		"
Nederl. Ind.	bark	Fathool Barie	Sech Makawie		B. J. Jacobs.
"	"	Said Maskoor*	Hadjie Achmat		Buijs, Jacobsen & Co.
"	"	Srie Palembang*	Tjia Tjengsin	Cheribon	"
"	"	Adenan*	Sahaboedien	Soerabaija	"
"	"	Ellen*	J. A. P. Wentholt	Samarang	B. Kopersmit & Co.
Engelsch	brik	Triton*	R. W. Sharpe	Australie	Martin, Dyce & Co.
"	schip	Planet*	Tulloch		Hunter, Houghton, & Co.
"	stooms.	Burra Burra*	Buxey		"
Fransch	bark	Johanna*	Wetzel		C. Bahre & G. Kinder.
"	"	Vallée de Luz*	C. Lafitte		J. Cezard & Co.
Zweedsch	brik	Balder*	Sjöberg	China	Metzendorff, Wiimans & Co.
Pruissisch	bark	Mathilde*	Ballaseus	Nederland	"
"	schip	Johanna Wagner*	Woerst	Nederland	"
Hamburgsch	bark	Esperanza*	M. Johannsen		C. Bahre & G. Kinder.
Amerikaansch	schip	Bochland*	Serjant		Maclaine, Watson & Co.
Oostenrijk	"	Lorenza*	Poschiel		"

De Particulieren schepen zijn aangeduid met een*

Aangekomen Schepen te *Socrabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Mei	10	Ned.	schip	Elizabeth Anthonia	H. A Besier	Batavia
"	11	"	"	Susanna	E. Vonck	Macasser
"	—	"	"	Ternate	P Cars Pz.	"
"	—	N. I.	kotter	Krabbe	Mardam	Pasoeroean
"	—	Eng.	bark	Senator	W. Mentzus	Glas–Gow
"	13	Ned.	schip	Minister Pahud	F. Kievit	Port-Philip
"	—	"	"	Com. d Kon. v d Heim	J. v Zanten	Panaroekan
"	—	"	"	Anna Digna	C. Ouman	Batavia
"	14	N. I.	stooms.	Ambon	A. G. Bosch	"
"	—	Ned.	bark	Ph. Samhiri	G. G. Lion	Panaroekan
"	—	"	"	Christina Helena	C. Tjebbes	Melbourne
"	15	N. I.	"	Ataief	Sech Ba-assin	Banjermass.
"	17	Ned.	"	Colembine	Malbranc	"
"	—	N. I.	"	Sie Boender	Kho Lamhong	"
"	—	Mekl.	"	Doctor Juris Jantzen	H. W. Hoff	Melbourne

Vertrokken Schepen van *Soerabaija.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Mei	12	Ned.	schip	Zeelandia	W. Blaakhert	Nederland
"	—	N. I.	stooms.	Batavia	C. O. L. Neijts	Batavia
"	13	Ned.	schip	Straat Balij	Fulbrum	Nederland
"	—	"	"	Hollandia	C. C. Ruige	Australie
"	15	Eng.	"	Tamar	J. J. Ross	Nederland
"	—	N. I.	bark	Amana Tulbarie	Sech Bantah	Pekalongan
"	—	"	"	Talsum	Intje Lanang	Bandjermass.
"	—	"	stooms.	Makasser	Kuller	Bat. via Samar.
"	—	"	kotter	Krabbe	Mardam	Passoeroean
"	16	Ned.	schip	Holland	B. Auffmorth	Nederland
"	17	N. I.	stooms.	Padang	A. Guijot	Moluccos
"	—	Zweed.	schip	Eclipse	P. A. Brandt	Zweden

In lading liggende schepen *te Soerabaija.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	BESTEMMING	AGENTEN.
Nederlandsch ...	schip	Louise Jacoba Johanna	Baumgarten		Fraser, Eaton & Co.
"	"	Johannes Hendrikus Ferdinand	Lodewijk		"
"	"	Landbouw	Kleijnen[illegible]		"
"	"	Hoop van Capelle	Bok		"
"	"	Minister Pahud	Kievit		"
"	"	Osiris	Kramer		Mathieu, Ebbs, Ruys & Co.
"	"	Louise Roeloffina	Sijbrandi		Schimmelpenninck & Co.
"	"	Prins van Oranje	Artink		"
"	"	Zeenimph	Witsen Elias	Nederland	"
"	"	Hollandia	Ruige	"	"
"	"	Christina Helena	Tjebbes		"
"	"	Ary Scheffer	Kunst		"
"	"	Willem III	van der Burg		J. F. van Leeuwen & Co.
"	"	Cheribon	Koers		"
"	"	Comm. des Konings v. d. Heim.	van Zanten		"
"	"	Prins Maurits	J. J. Bart		"
"	"	Aegidia en Paulina	J. K. Veldman		B. Kopersmit & Co.
"	"	Elisabeth Antoinette	H. A. Besier	Nederland	"
"	"	Anna Digna	C. Ouman	"	"
"	"	Patriarch Sambiri	G. G. Lion	"	"
"	"	Gebroeders Houtman	C. J. Bax	Samarang	"
"	"	Samuel Hendricus	A. G. Bouten		B. J. van Eck & Co.
"	"	Maria Veronica	T. Mulder		"
"	"	Ferdinandina Emma	R. A. Tange	Nederland	P Kervel & Co.
"	"	Tagal	Göbel	"	"
"	"	Ternate	T. Karst		E. ten Brink & Co.
"	"	Susanna	E Vonck		"
Nederl. Indie....	bark	L'Union	G. Schut		"
Engelsch..........	"	Veturia	Sloane	Nederland	Adam & Co.
"	"	Tamar	Ross	"	Fraser, Eaton & Co.
"	"	Sophia Fraser	Wilson		"
"	"	Scotch Lassie	Feiz		Hill, Broekman & Co.
"	"	Rosina	McLachlan		"
"	"	Senator	Mengus		Major, Matzen & Co.
Amerikaansch	"	Witch	Göbel	China	"
Zweedsch..........	"	Hedda Frederika	Hultman	"	Mathieu, Ebbs, Ruys & Co.
"	"	Victor	Larssen	Nederland	Hill Broekman & Co.
Hamburgsch......	"	Marion	Prehn		Mathieu, Ebbs, Ruys, & Co.
Meklenburgsch. .	"	Dr. Juris Jantzen	Hoff		"

Aangekomen schepen te *Indramaijoe.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAV.	VAN
Mei	7	Ned.	bark	Whampoa	D. v. d. Hoff	Batavia

Vertrokken schepen van *Indramaijoe.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Mei	13	Ned.	bark	Delftshaven	C. Schaap	Batavia

Vertrokken schepen van *Pamakassan.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Mei	11	N. I.	bark	Alhamadanie	Said Alhabassij	Pekal. en Cher.

Vertrokken schepen van *Patjitan.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Mei	10	N. I.	schip	Gertrude	Sobels	Soerabaija

Aangekomen schepen te *Amboina.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
April	1	N. I.	stooms.	Padang	B. J. Schipper	Batavia
"	2	"	brik	Marzoek	Sech Bagawie	Soerabaija
"	—	"	bark	Faid Aliem	Sech Billihen	Macassar
"	4	Eng.	"	Scottesh	Mackenzie	Soerabaija
"	—	N. I.	schoen.	Mangole	Lie Tjoglong	Ceram
"	10	"	"	Mahbr ek	luit. Baäda	Ternate
"	14	"	"	Fredrika	Tja Hoei	Ceram
"	24	"	bark	Anthoinetta	Reijnhart	Ternate
"	26	Amerik.	"	Ellen	J. H. Slokum	Kema
Mei	1	N. I.	brik	Faihool Main	Sech Almasarie	"
"	—	Z. M.	korvet	Pollux	Valentini	Aroe Eilanden

Vertrokken schepen van *Amboina.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
April	1	N. I.	stooms.	Padang	B. J. Schipper	Batavia
"	7	"	brik	Joesrool Kariem	Sech Said	Timor-Koep.
"	9	"	bark	Elmashoor Balhaer	Sech Bahauan	"
"	—	"	schoen.	Machmoed	Hadjie Daing	Macassar
"	11	"	bark	Fathal Madjiet	Said Assegaf	Banda
"	27	"	"	Faid Aliem	Sech Bell oen	Macasser
"	—	"	schoen.	Fathal Haer	Sech Belladram	Sand -Eiland.
Mei	1	Amerik.	bark	Ellen	J. H. Slokum	Soerabaija

MARKTPRIJZEN.

Te BATAVIA, den 27 Mei 1859.

Arak, *f* 65—.
Koffij, Java, zonder voorraad.
——— Padang, *f* 35,— verkocht.
Suiker, N°. 16. *f* 17,50 @ *f* 18.—, kleine omzetting.
Rijst, Indramaijoe met zakken niet voorhanden.
——— witte Batavia 1ste kwaliteit, *f* 150 @ *f* 165.—, afgedaan.
——— " " 2de " *f* 140,— @ *f* 145,— van de hand gezet.
——— Carga *f* 110 @ *f* 120,—
Wisselkoers op Holland @ pari.
" " Engeland, *f* 11,50 ℔ £.
" Gouvernement pari.

HANDELSBERIGTEN.

Aan- en Uitvoer te **Batavia** *van den 19 tot en met den 22 Mei 1859.*

Aanvoer.

Van Dadap per Ned. schip *Delftshaven*, gezagv. Schaap, agenten B. Kopersmit en co

60017 pic. rijst, *N. H. M.*
2 vn. gort, 2 do. vleesch, 1 kist thee, *Order.*

Van Soerabaija en Samarang, per Ned. Ind. stoomb. *Batavia*, gezagv. C. O. L. Neijts, agent W. Cores de Vries.

6 kn. naalden, 1 do. flacons, 3 do. kramerijen, 10 do. knoopen, 14 vn. messen en vorken, 27 coll. staal- en ijzerwerk, 7 kn, en 17 bn. manufacturen, 1 vat sloten, 4 kn. accordions, 7 do. stopflesschen, 6 do. koralen, 1 do. passement, 22 do. gendies, 8 do. scharen, 14 do. glazen, 11 do. flesschen, 11 do. glaswerk; 1 do. kanten, 1 do. tafelkleeden, *Cassalette en co.*
5 kn. kains, 5 do. sarongs, 3 do. tjindees, *G. Wilson en co.*
1 kist sarongs. *Said Moh. Satrie.*
Eenige gouvernements goederen, *Gouvernement.*

Uitvoer.

Naar Singapore per Hamb. bark *Christiaan*, gez. Binder, agt. Paine, Stricker en co.

40 ks. cognac, *Agenten.*
1 vt. boonen, 1 do. meel, *Gezagvoerder.*
10/m. Man. sigaren, *Aan boord gebleven lading.*

Naar Samarang per N. I. stoomb. *Oenarang*, gez. van Hulsteijn, agt. Landberg, Bezoet de Bie en co.

4 kn. kain pandj., 68 pic. benzoin, uit entrep. *Maclaine, Watson en co.*
2 kn. laken, *F. van Leeuwen en co.*
1364 led. granaten, 86 coll. artill. goederen, *Gouvernement.*
5 kn. soija, 16 coll. meubelen, 1 waschtafel, 2 ks. porcolein, *van Slooten, Morgan en co.*
100 kn. cognac, *Busing, Schröder en co.*
94 kn. koopmanschappen, *Tan Hoat.*
10 kn. rozewater, [illegible], galnoten, 60 pic. spiauter, *Gasper en co.*
8 pic. was, *Arnold en Zn.*
48 kn. koopmanschappen, *Tjie Yoekie.*
175 kn. koopmanschappen, *Lim Boen.*
30 koopmanschappen, *Sie Yoetiang.*
10 kn. katoen, 4 do. wit do. 15 do. madapoll., *Borneo C. Limited.*
2 bn. everlast, 6 do. ongebl. katoen, *Heijdoorn.*
1 kt. zijdenstoffen, *John Pryce en co.*
1 pak drills, *Brandon en co.*
10 coll. meubelen, *Munder.*
6 kn. provisien, 1 do. strohoeden, 1 do. eau de cologne, *L. Platon en co.*
2 coll. borstel, 1 kt. hoeden, 3 do. modewaren, 1 pak monster, 2 do. provisien. 1 vt. aardewerk, 1 kt. hoeden en kramerijen, *Gumprich en Strauss.*
53 kn. manufact., 1 do. katoen, 3 do. doeken, *Yap Ban.*
20 kn. koper, *Engelhard en co.*
202 kn. thee, 13 do. kramerijen, 4 do. zijden goederen, 5 do. zeep, 1 do. diversen, *Koe Kongtjaij*
22 kn. madapoll., *Said Aloewie Alas.*
133 kn. benzoin, 1 do. zijdenstoffen, *Lim Hoa.*
43 kn. blik, *C. Bahre en G Kinder.*
8 kn. slendangs, 2 do. manufact., uit entrep. *G. Wilson en co.*

Naar Banjermassing per N. I. bark *Vernon*, gez Brodie.

2 tross. touw, 30 pic. ijzer, 14 vs. verf. 2 pic. bladkoper, *Bond qq.*
30 md. bier, *van der Meulen en co.*
1 kt. diversen, 1 do. madera, 1 tromm. meel, 1 do. glas en aardewerk, 1 do. wijn, 2 vn. afget. bier, 1 kt. cognac, 2 md min. water, 3 keld. genever, 2 vs. boter, 1 kt. champagne, 1 pic. koffij, 1 kt bitter, likeur, slaolie en mostert, *S. B. van Kleeff en co.*

Naar Nederland via Indramaijo per Ned. bark *Concurrent*, gez. de Wit, agt. van Ommeren, Rueb en co.

600 pic. tin, 125 do. rotting, 100 do. verfhout, 3000 do. koffij, *N. H. M.*

Voor Indramaijo

20/m goeniezakken, 1 pic. goeniegaren, *N. H. M.*
1 tafel, *Gonijn.*
4 kn. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Naar Japan per Ned. bark *Nassau*, gez. Huffnagel, agt. Dümmler en co.

81 coll. drukbehoeften, *Gouvernement.*
2 kn katoen, 5 pic. notenmuskaat, 1 do. foelie, 25 do. benzoin, 25 do. dammer, *Maclaine, Watson en co*
6 kn. medicijnen, uit entrep *Schimmelpenninck en co*
17 kn. medicijnen, 1 do. regaal, uit entrep. *Haager en Schuurman.*
1200 kd. sapanhout, 2 ledikanten en toebeh., 2 kn. medicijnen, 6 stoelen, 4 kasten, 1 kt. fluweel, 1 brandkast, 2 coll. stopflesschen, 1 kt scheerdoozen, 5 doz. karaffen en glazen, 1 kt kramerijen, 4 do. bloemvazen, 5 do. timmergreedschappen, 1 pak geweren, 1 bl drills, 1 kt do. *Agenten.*
2 kn. medicijnen, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
1 bl. woll. goederen, 2 kn. do. 3 do. gedr. katoen 2 do. geweren, 1 do. thermometers, uit entrep. *C. Bahre en G. Kinder*
12 vn. zink, 1 kt. pothoeden, *Buijs, Jacobsen en co.*
11 kn. rhijnwijn, 2 do. scharnieren, 1 do deursloten, 2 vn porter bier, 2 do. holl. do. 2 kn. pale ale, 3 do. madera, 1 do. portwijn, 20 md aardappelen, 1 kt. kleinigheden, 2 do. wijn, 1 vt. bier, 1 kt. do 13 vs. boter, 1 kt. waschstellen, 1 kt. papier, 1 do. drukwerk. 1 do. goud en zilverwerk, uit entrep, *Pandel en Stiehaus.*
10 keld. genever, uit entrep. *Reynst en Vinju.*
1 kt. carpetten, *Gebr. Roselje en co.*
2 pakk. vlagge lijnen, *Gouvernement.*
2 bn. zeildoek, 15 vn. teer. 25 kn. vensterglas, 2 do. blokken, 100 do. zeep, 10 kettingen, *Plump en co.*
1 kt. lepels, vorken, messen en caraffen, 2 kleeder kasten, 12 stoelen, 1 bank, *Brandon en co.*

Naar Nederland per Zw. schip *Westerwich*, gez. Westermark, agt. Metzendorff, Wilmans en co.

6735 pic. rijst, 80 do rotting, *Busing, Schröder en co.*

Naar Samarang per Ned. bark *Drie Gebroeders*, gez. Kramer, agt. van Ommeren, Rueb en co.

815 coll. chin. goederen, *Aan boord gebleven lading.*
1 kt. tuigen, *Sleer.*
2200 ps zandsteenen, *Gouvernement.*

Naar San Francisco per Old. schip *Ammerland*, gez. Tapken, agt. Busing, Schröder en co.

3980 pic. suiker, 100 do rotting, *Fraser, Eaton en co.*
2338 pic. koffij, *Maclaine, Watson en co.*

Naar Singapore per Eng. schip *Albert Edward*, gez. Metchell, agt Pitcairn, Syme en co.

53 legg. arak, *Agenten.*
18 vn. cement, *Hunter, Houghton en co.*
1 vt. spek, 339 zakk. gambier, uit entrep. *Paine, Stricker en co.*
283 tobb. staal, uit entrep. *E. Moormann en co.*
22 pic. lange peper, 12 do. stuart do. *Joakim.*
200 keld. genever, uit entrep. *John Pryce en co.*
f 800,— zilver munt, *Sech Abdulla bin Ragoes.*
998 staven ijzer. 30 vs spijkers, 1 kist en 4 vn. ijzerwerk, 60 balen en 370 coll. manufacturen. 85 tonnen steenkolen, *Aan boord gebleven lading van Engeland.*

Naar Nederland, per Ned. schip *Broedertrouw*, gezagv. Rotgans, agenten van Ommeren, Rueb en co.

327 ps. koehuiden, 8 kn. thee, 4720 pic. suiker, 247 do. rotting, 593 do. tabak, *B. J. van Eck en co.*
201 pic. tabak, *Adam en co.*
12/m sigaren, *Fraser Eaton en co*
2 kn. verfwaren, 1 do. roode vischjes, *Martens en co.*
3655 pic. tabak, *Hill, Broekman en co.*
300 pic. tin, *N. H. M.*
270 pic. rijst, *Agenten.*
6 roll. touw, 10 do, zeildoek, 6 do. karldook, 3 kn. banket, 3 do. ansjovis, 2 do. haring, 7 doz. beschuit, 30 fless worsten saucijs, *Aan boord gebleven lading.*

Naar Melbourne per Ned. schip *Delfshaven*, gez. Schaap, agenten B. Kopersmit en co.

3 vn. gort, 2 do. vleesch, *Agenten.*
1 kist thee, *B. J. van Eck en co.*
6000 pic. rijst, 100 do. rotting, *N. H. M.*

Naar Singapore per Amerik. schip *Dolphijn*, gezagv. Keller,

150 pic. rotting, 243 gomelastiek, 10 kn. jeans, 40 do. drills, uit entrep *Agenten.*
796 ps. lood, 60 kn. koper, 24 vs. spijkers, 300 vn. meel, 10 kn. katoenen, 600 balen drills, 150 do. werk, *Aan boord gebleven lading.*

Naar Anjer per N. I schip *Abool Hair*, gezagv. Sech Moh. bin Salim.

Eene lading steenkolen, *Gouvernement.*

Naar Nederland. per Ned. schip *Jupiter*, gezagv. Burggraaff, agenten Haager en Schuurman.

250 pic. rotting, 1800 do. tin, 13956 do. suiker, 117 do. witte- en 81 do. zwarte peper, *N. H. M.*
70 kn. koper duiten, *Gouvernement.*
10 vs. boonen, *Agenten.*

Naar Singapore per Amerik. schip *Telegraph*, gezagv. Gilles, agenten Hunter, Houghton en co.

607 zakken tarwe, *Aan boord gebleven lading.*

Uitvoer te **Macasser** *van den 1 Februarij tot en met den 20 April 1859.*

Aanvoer.

Van Singapore per Eng. brik *Stade*, gez. Reeper

2300 coll. aardewerk, 30 do., 1 kt. eetwaren, 3272 stell. houtwerk, 2 kn. lo[illegible] werk, 1000 stell. stalenpannen, 4 kn. verfstoffen, 27000 ps oeversteenen, [illegible] vn. harpuis, 16 coll. koffers, 1555 pakk., 6 kn. zijden, 2 do diversen, [illegible] do. thee, 1 do. reukwerk, 2 krandj. vuurwerk, 35 kn. paijongs, 64 coll. tab[illegible] 4 kn, gouddraad, 621 ks potten.

Van Ampenan per Eng. schoener *Tonemmer*, gez. Samberlich.

1000 pic. rijst.

Van Banjermassing per N. I. schoener *Magmoed*, gez. Moh. Asin.

300 ps. planken en kleinigheden.

Van Soerabaija per N. I. bark *Faid Alim*, gez. Moh. Alie.

2 kn. zijde, 4 do. eau de cologne, 100 vn. boter, 4 kn. Jav. sigaren, 30,000 [illegible] dakpannen, 300 do. aardewerk.

Van Balie per Eng. schoener *Grude*, gez. Haberbier.

1705 pic. rijst, 1 koij. olie, 196 pic tabak.

Van Batavia per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

2 kn. manufact., 51 coll. goederen, 1 kt. zijde, 1 do. batik sarongs, 1 do pr[illegible] visien.

Van Passer per N. I, bark *Bintang Brolo*, gez. Moh. Tahir.

4450 pic. rotting en kramerijen.

Van Singapore per Eng. schoener *Alma*, gez. Nolls.

320 pic. koffij, 1250 do. rijst, 60 do. tabak.

Uitvoer.

Naar Macao per Eng. *Jell*, gez. Koch.

1200 pic. rotting, 190 do. triepang, 1100 do. rijst, 23 do haaivinnen, 30 d[illegible] vogelnestjes.

Naar China per Ned. bark *Oosterling*, gez. Walter.

650 pic. sandelhout, 1720 do. rotting.

Naar Ampenan per Eng. schoener *Tonemmer*, gez. Samberlich.

16 kn. en bn. Eur. lijnwaden, 15 corg. Inl. do. 15 st. rood laken, 200 p[illegible] gambier.

Naar Soerabaija per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

346 pic. masoë, 122 do. was, 2 ks reukwerk, *f* 6250 zilv. munt.

Naar Moluccos per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

40 pic. tabak, 14 kn. thee, 25 pic. gambier, 9 kn. diversen, 12 do. Eur. lij[illegible] waden, 38 pic. rijst, 60 st ijzer, 1 vt, koolteer, 10 bn. amfioen, 1 vt. ha[illegible] 3 kn. papier, 30 do. wijn.

Naar Moluccos per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

1 kt. doeken, 1 pak haaivinnen, *f* 1408 zilv. munt, *f* 50 recepis, 1 pak divers[illegible]

Naar Java per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couteron.

3 kn. en vn. diversen, 19 pic rood garen, 20 coll. meubelen, 2 kn boeken, [illegible] do. provisien, 3 ps. brandhout, 30 kn. wijn, 116 bn manufact., *f* 60[illegible] zilv. munt, 1 pak papier, 42 ps. souvereins, 1 kt. lijnwaden.

Naar Singapore per Eng. brik *Corcyra*, gez Waleson.

1654 pic. koffij, 22 do gutta percha, 92 do. huiden.

Naar Singapore per Eng. brik *Stade*, gez. Reeper.

10 pic. haaivinnen, 16 do. bladkoper, 1532 do. rijst, 1616 do. koffij, 225 d[illegible] tabak, 141 do. triepang, 2 do. foelie, 133 do. rotting, 27 do. gutta perch[illegible] 167 corg. Inl. lijnwaden.

Naar Amboina per N. I. bark *Faid Alim*, gez Moh. Alie.

3009 pic rijst, 44 do. tabak, 150 ps paijongs, 3 kn. diversen, 3 do misoa, [illegible] do. thee, 2 corg reukwerk, 1 kt. Man. sigaren, 5 do. roode wijn, 10 vn. bot[illegible] 2000 ps. aardewerk, 8 kn. Eur lijnwaden.

Naar Moluccos per N. I. schoener, *Magmoed*, gez. Moh. Asin.

1000 pic. rijst, 250 do. zout.

Naar Soerabaija per Ned. bark *Everdina Elisabeth*, gez. Tange.

1814 pic. rotting.

Naar Soerabaija per Ned. bark *Stad Schiedam*, gez. Wulp.

1850 pic. rotting, 280 do. wilde noten, 11 coll. meubelen.

Naar Moluccos per Eng brik *Gleaner*, gez. Thierbach.

24 kn. Eur. lijnwaden, 5 do. vuurwerk, 10 do. gouddraad, 1 do. rood verf, [illegible] do. naaigaren, 1 do. koralen, 2 do. kamfer, 250 pic zout, 240 doz. aardewer[illegible] 3 kn. diversen.

Naar Soerabaija per Ned. bark *Landbouw*, gez. Kleijnenberg.

f 190,000 zilv. munt, 100,000 kop. do.

Naar Passer per N. I bark *Bintang Brelo*, gez. Moh. Tahir.

2 kn. lijnwaden, *f* 5000 zilv. munt.

Naar Samarang per N. I. schoener *Clipper*, gez. Eschauzier.

1000 pic. rotting.

Naar Banjermassing per N. I. schoener *Samatra*, gez. Moesa.

200 paarden.

Naar Soerabaija per N. I. stoomb *Menado*, gez. Couteron.

21 pic. was, 4 kn. manufact., 8 do. diversen, 40 pic. koffij, *f* 13631 zilv. munt[illegible] 6240 recepis, 2 pic. aardappelen.

Naar Moluccos per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

20 kd. thee, 40 do. zeep, 2 do. kruid, 7 do papier, 10 vn. loodwit, 4 do[illegible] messen, 1 kt. vuurwerk, 297 do. aardewerk, 10 vn. stalenpannen, 10 krandj[illegible] aardewerk.

Aan- en Uitvoer te **Amboina** *van den 1 April tot en met den 1 Mei 1859.*

Aanvoer.

Van Batavia per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

8 kn. manufact., 2 do. spiegels, 7 do. diversen, 1 do. en 2 pakk. garen, *Van Samarang.*
1 kt. medicijnen, 20 pic. aardappelen, *Van Soerabaija.*
3 kn. diversen, 2 krandj. uijen, 1 md. champagne, *Van Macasser.*
1 pak diversen, *Van Kema.*
3 zakk. aardappelen, 2 do. uijen, *Van Timor.*
1 vt. tamainde, *Van Koepang.*
2 ks. diversen, *Van Banda.*

Van Soerabaija over Sumanap per N. I. brik *Marzoek*, gez Sech Bagawie.

20 pic. garen, 10 kn. Jav. sigaren, 1 do. doeken, 1 do. spiegels, 2190 pic. rijst, 25 ps. kinderhoeden, 2000 do. vloersteenen, 15000 ps. sigaren

Van Macasser per N. I. bark *Faid Alim*, gez. Moh. Alie.

2509 pic. rijst, 5 do. tabak.

Van Soerabaija per Eng bark *Scoth Lassie*, gez. F. H. Mackenzie.

6 kn. wijn. 78 keld. genever, 31 vn. bier, 10 legg. arak, 1 kt. koralen.

Van Ternate over Boero per N. I. schoener *Mabroek*, gez. Ba-ada,

10 koij. rijst, 100 pic. padie, 200 st matten.

Van Ceram per N. I. schoener *Frederika*, gez. Tjia Koei.

40 ps. planken, 60 do. balken, 50,000 do gedroogde sago.

Van Ternate per N. I. bark *Antoinetta*, gez. F. Reijnhaert.

100 keld. arak

Van Kema per N I. brik *Fatkol Main*, gez. Sech Said bin Moh. Almasarie.

130 st. koebeesten.

Uitvoer.

Naar Batavia per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Schipper.

f 883,73 zilv. munt, 1 kt. diversen.
f 370 zilv. munt, *Voor Soerabaija.*
5 ks. diversen, 31 st. houtwerk, 28 do. koehuiden, 8 kn. kaijoe poetie olie, 20 do. wijn, *Voor Macasser.*
1 kt diversen, *Voor Menado.*
1 vt. bier, *Voor Ternate.*

Naar Timor Koepang per N. I. brik *Joesroel Karim*, gez. Sech Awab bin Awab Said.

20 pic. wortelhout.

Naar Timor Koepang per N. I. bark *Elmashoor Balhaer*,

3 pic. sagomeel, 3 kn. geweren, 3 do. lijnwaden, 11 vn. kruid.

Naar Macasser per N. I schoener *Machmoed*, gez. Hadjie Moh Jasin.

30 pic. notenmuskaat, 900 do. sago.

Naar Banda per N. I. bark *Fathal Madjiet*, gez. Said Moh. bin Aloewie Assegaf.

2 kn. drills, 100 pic. notenmuskaat, 800 ps. planken, 50 do. ronde tafels, 120 do. balken, 40 kn. kaijoe poetie olie, 20 pic. wortelhout.

Naar Macasser per N. I. bark *Faid Alim*, gez. Sech Moh. Alie.

50 ps. planken, 50 do. balken, 10 pic. wortelhout.

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 25 tot en met 27 Mei 1859.

Met het Ned. Ind stoomschip Samarang Packet, kapt. J F. Scheel, de hh. van Hecking Colenbrander, Lucassen, J. Walker en Godon van Samarang via Cheribon.

Met het Ned. Ind. stoomschip Ambon, kapt. A. G. Bosch. de hh. van Hemert en fam., Carpiet en Andreas, de offic. van Gezondheid 2de klasse Cars, 1ste Luit. der Artill. Brondgeest en Z. M. troepen van Soerabaija via Samarang en Cheribon.

Vertrokken Passagiers van Batavia,

van den 25 tot en met 27 Mei 1859

Met het Ned. Ind. stoomschip Palembang, kapt. H. J. Roseboom, de hh. R. W. Besier, Crameer, Roijen, J. Machhail, Purvis, Echtg. en 3 kinderen, Cushman. Mohrmann, Echtg. en 8 kinderen, Gröne en Z. M. troepen naar Singapope via Muntok en Riouw.

Met het Ned. Ind. stoomschip Oenarang, kapt. S. van Hulsteijn, de hh. J. M. Jacobson, Mr. Nieuwenhoven Helbach en fam., R. H. Watson, J. H. de Clerk, van Gorkum, Melder en Z. M. troepen naar Samarang.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.